

...і стари документи...

Варвара і Яким Пупчики з Гладішова (прадідове п.Анни Буковської з Гневомежа)

Родина Гащаків зі Щавника: Євстахій, його жена Катерина, сестри: Анна, Юлія, Марія, мама Текля з Милянців Гащак-Гопей, хлопці: Стефан (брат) і Михайло (син) на відпусті св.св.Петра і Павла 12.7.1938 в Криниці

Стоять від лівої: Теодор Костяк зі Злоцького, Михайло Милянч з Криниці, Іван Милянч зі Щавника на відпусті в Криниці 12.7.1938

Родина Галушків з Гладішова: Василь, Параска, Михайло, Марія (мама п.Анни Буковської), Мелялія

Кусьцьок про “Ватру 97” і ОЛ

Як знаме, минулорічна “Ватра” в Ждині проходила 25-27 липня при найгіршій погоді. През 15 років ани раз такой дощовой, зимной, дуже неприємной погоди в часі “Лемківских Ватр” не било. Вправді рік перше в 1996 перши два дні ішов з перервами дощ, але в неділю од рана засвітило сонце і вшитких розвеселило. В 1977 році міцно ляло пред святом, но і кожного дня “Ватри”, хоц в часі хресного ходу з Гладишова до Ждині лем ситило але в неділю аж пополудни прояснилося і потепліло, навет часом заблисло сонце.

“Ватра 97” била організувана в памят 50-ліття трагічного виселення українців, в тім і лемків, з їх рідних земель, жеби цілковито знищити, спольонізувати, жеби не зостало навет сліду по них. Автори акції “Вісла” плянували, же за кількадесят років, як вимре старше покоління виселених а молодше засимілюєся, Польша буде єднонародна і не буде

Глядачі на одному з концертів XV „Ватри 97”

в ній національних меншости. Не цілком ся так стало, бо - як повідат приповідка - “Хто хоче кого скоро пожерти, муситься вдавити.”

В часі виселюваня-депортації більшіст нашої інтелігенції загнали до табору смерти в Явожні. Нам на виселенню створили умови життя не краши, як інтернуванім. Над нами мав нагляд Уряд безпеки, в перших десятиох роках не вільно било самому змінювати місце замешканя, уживати публично українску мову, в школах не вчили діти рідной мови, не давали сповняти духовни потреби в грекокатолицким обряді.

Помимо таких обставин змогли ми утриматися і пережити пів віку а тепер помаленьки одроджуватися. Доказом того била й 15-ий раз організувана “Лемківська Ватра” на Лемківщині, в часі якої поставлено кілька хрестів в памят 50-річчя акції “Вісла”.

Першого дня Свята, в пятницю 25 липня пополудні, в гладишівській церкви при участі групи священників і вірних одправили богослуження, а вечером пішли хресним ходом з Гладишова до Ждині на ватряне поле. Вірні ішли зо

свічками і співали релігійні пісні, везли Андріївський Хрест, а грекокатолицки священники супроводжали процесію. Другого дня в суботу підчас дощовой погоди тот хрест (в підніжжю зображуючий фрагмент колейових торів, якими вивозили нас в 1947 році), посвятив Перемиський грекокатолицкий митрополит Іван Мартиняк з участю кільканадцятьох грекокатолицьких священників і більшости ватрянів.

Другом важнішом подійом треба назвати “Апель Ватри ’97” до найвищих установ законодавчої і виконавчої влади РП.

Важніши частини “Ватри ’97” били: інсценізація расподії на підставі історичной фотографії з повоєнного лихоліття села Лося, дискусія на сцені про акцію “Вісла”, пресконференція, засідання підготовчого комітету II-гого Всесвітнього Конгресу СФЛ.

В святі взяли участ: Іван Мартиняк, Перемисько-Варшавський митрополит, митрат Степан Дзюбина, препозит Перемиської Капітули, Теодозій Старак, радник Амбасаді України в Польщі, Михайло Косів, депутат Верховної Ради України, Світлана Миронченко, представник Генеральной Дирекції по обслуговуванню іноземних представництв, Степан Криницький, з-к голови СФЛ на європейський континент, Іван Щерба, голова товариства “Лемківщина” в Україні, Василь Антонів, голова товариства “Лемківщина” в Москві, Людвіг Елле, віцепрезидент ФУСНМ, Юрій Ковальчик, представник ООЛ в США, Максим Маслей, представник ОЛ Канади, Мілян Бобак, з-к голови СРУ Словаччини, Мирослав Сополіга, директор Українського музею в Свиднику, Микола Мушинка, професор Університету в Пряшеві, Мирослав Іллок, головний редактор “Нового Життя” в Пряшеві, Юрій Рейт, голова ОУП, Володимир Мокрий, голова Фундації св.Володимира в Кракові, Наталія Кравчук, з-к головного редактора “Нашого Слова”, Андрій Копча, голова СЛ, Гражина Котовіч, посол до Сейму РП, Казімеж Сас, посол до Сейму РП, Мечислав Келбаса, Новосандецький віцеєвова, Станіслав Шура, бургомістр міста Горлиці, Войцех Пенкаля, війт гміни Устя.

Несприятлива погода ограничила приїзд люди на свято й то не лем з західних теренів Польщі, де іши не устала велика повінь, але тіж більше “місцевих” не хотіли в холоді і дощі оглядати концерти на ватрянім полі. З тих причин і менші били фінансові приходи. Разом прибутки (з дотаціями) винесли 53.356,- зл, розходи-витрати 53.110,- зл.

Тижден по закінчиню “Ватри 97” до Львова поїхала делегація ОЛ на Другий Всесвітний Конгрес СФЛ, який проходив 8-10 серпня 1997 р. у Львівській Політехніці. До Світової Федерації Лемків входят: Організація Оборони Лемківщини в США, Об’єднання лемків Канади, Фундація

досліджень Лемківщини в США, Товариство "Лемківщина" в Україні, Об'єднання лемків у Польщі, Союз русинів-українців в Словаччині. Конгрес змінив назву організації на: "Світова Федерація українських лемківських об'єднань".

В Києві 21-25 серпня проходив Всесвітній Форум українців, в якому брав участь Василь Шлянта - голова ОЛ.

В Криниць 11-12 вересня 1997 проходив економічний форум "Польща - Схід". Представники України заїзнилися з Криницьом і околицями, відвідали могилу Никифора - Епіфанія Дровняка.

15 вересня 1997 року вислано найважливіші документи з "Ватри 97" і Конгресу СФУЛО до: Ю.Зиха, маршалка Сейму РП, В.Цімошевіча, прем'єра Ради Міністрів, В.Петревіча, віцепрем'єра і міністра скарбу, Д.Росаті, міністра закордонних справ, З.Подканьського, міністра культури і мистецтва, Я. Куроня, голови Сеймової комісії національних меншин, М.Олексінського, Новосанецького воеводи, Ю.Лясоти, президента Кракова, Я. Рокіти, посла до Сейму, Пауля теде, консула США (тоти політики били запрошені на "Ватру 97", але не взяли участі).

27.9.1997 р. при грекокатолічній церкві в Криниць поставили Андріївський хрест в пам'ят 50-ліття акції "Вісла". Чину посвячення доконали о.митрат Степан Дзюбина (перед 55 роками парох Криниць), о.М.Михайлишин, місцевий парох і декан, о.І.Ференц і отці з України.

В кожній парохії, а часто і в окремих церквах обох віроісповідань на Лемківщині і не лем одзначили трагічну подію 1947 р. Як не поставили пам'ятника, то хоч лем пропам'ятну таблицю.

9-12 жовтня в Ческим Цешині організували другий Семінар "Словянски національні меншини в Європі на порозі III-го тисячоліття". Од ОЛ брав участ Василь Шлянта (старший).

18.10.1997 р.в Горлицях обрадували делегати III-го зїзду Об'єднання лемків. Обрано нови головни органи організації. Головою ОЛ став Олександр Маслей. Ухвали зїзду переслано до вшитких вищих установ влади Польщі.

23 жовтня проходила друга судова розправа за привернення Никифорови його метрикального імена. Розправу одрочено.

29 жовтня в Пряшеві зустрічалися керівництва Ради Союзу русинів-українців Словаччини і Об'єднання лемків у Польщі. Обговорювали міжорганізаційну співпрацю.

31.10 в Височанах Митрополит Іван Мартиняк з участю священників і вірних посвятив новозбудовану грекокатолічку каплицю-церковцю.

В Зеленій Горі організували наукову конференцію присвячену акції "Вісла".

В днях 13-16 листопада в Кошицях (Словаччина) проходила нарада Європейського Конгресу українців, участ брав О.Маслей - голова ОЛ.

27 листопада проходила третя судова розправа о привернення Никифорови прізвиза Дровняк, яку безтерміново одрочили.

22 грудня зорганізували зустріч з Мирославом Чехом, послом Сейму РП, генеральним секретаром Унії свободи,

в справі закону про реприватизацію а найперше о лемківски ліси. Говорено також про умови відкриття обіцяного посольського бюро в Горлицях.

В часі Різдва Свят, на запрошення ОЛ приїхав дитячий ансамбль з Калуша (Україна) на Лемківщину і в днях 7-13 січня 1998 виступав з Вертепом в ріжних місцевостях, тіж на західних землях (Шпротава, Зелена Гора, Гожів, Колобжег). Організатор і керівник екскурсії Олена Лішинська.

Нове керівництво ОЛ дальше продовжувало старання про наши справи: 12 лютого вислано письмо до Еміля Вонсача, міністра скарбу в справі реприватизації - звернення лісів лемкам замешкалим в горах. Подібни писма в тій справ вислано до Міхала Кулеша, міністра до справ реформи. 23 березня вислано писмо до Яцка Янішевського, міністра рільництва в справі оддання лісів лемкам в натурі. 31 березня вислано узасадняюче писмо в тій справі до Кшиштофа Губерта Лашкевіча, підсекретара скарбу. Вшитки тоти писма вислано до відома Сеймовим комісіям, заінтересуванним послам до Сейму РП, Європейській Комісії в Брукселі (Бельгія) і Федераційній Унії Європейских Національних Меншин в Фленсбургу (Німеччина).

22-23 мая в Києві проходило засідання Української

Молодіжний гурток з Патокі під диригуванням п. Гойняка на сцені

Всесвітньої Координаційної Ради - участ брав О.Маслей, голова ОЛ.

22-23 мая в Празі (Чехія) проходив 43-ий Конгрес Федераційної Унії Європейских Національних Меншин, на якому запропонували Об'єднанню лемків у Польщі прийняти його на дійсного члена той організації (до того часу ОЛ було членом асоційованим). В працях Конгресу брали участ: Богуслав Салей, член ГУ ОЛ і Святослав Галь.

23 мая в Явожні президенти: Польщі - А.Квасневскі і України - Л. Кучма одкривали пам'ятник жертвам карального табору. Од ОЛ брали участ: Стефан Гладик, Андрій Сокач - заступники голови ОЛ, і Анна Дубец, секретар ГУ ОЛ.

29 мая О.Маслей, голова ОЛ і його заступник С.Гладик стрічалися в Варшаві з Яном Шишком, міністром Охорони середовища, натуральних засобів і лісництва. Обговорювали актуальни справи лемків. Устійнили: Міністер проведе зустрічі: 19 червня з Л. Табаком, новосанецьким воеводом, а 20 червня зустріне ся з лемками в Устю (іщи Горлицким).

П.Шафран

Іван Красовський

Поет Іван Головчак

(до 70-річчя з дня народження - 21.7.1998)

В царстві зеленої природи Західної Лемківщини якраз в розпалі було літо. Розпечене сонце своїми променями немилосердно гріло землю, на скошених полянках дбайливо сушило сіно. У лісових зрубках рубіновим запашним соком наливалися мільйони ягід малинника. Весело гуділи бджоли, збираючи запашний мед на розквітлих липах. На вузьких селянських нивах дозрівав урожай зернових...

Саме в задушливу літню суботу, коли сонце спускалось за гору Брадив, до дерев'яної хати тилицького селянина Петра Головчака і його дружини Емілії загостив лелекабузько з радісним подарунком - першим сином Іваном. Сталася ця подія 21 липня 1928 року.

Початкову школу закінчив в рідному Тиличі. Ще тоді, як здобував перші ази премудростей, малим пастухом закохався у живописні пейзажі-краєвиди та небувалої краси мереживо-стобарвно квітучих трав рідних Карпат, що роками сняться по ночах, збуджують незабутні спомини, приносять творче натхнення.

Попри все радісне в дитинстві, дуже рано обгорнула хлопця холодна хмара суму. У 1942 р. померла йому на 36-му році життя матір, від якої нераз наслухався чарівних казок, оповідань, добрих повчань. У кінці 1942 р. його 14-річного хлопчину мали вивезти на роботи до Німеччини, але вдалося втікти до вуйка Федора Кусика. Через місяць перебрався до маминої тети Марії в Криниці-селі. Ще раз потрапив у руки поліції, але й цього разу пощастило втікти.

У 1945 р. з родиною виселений в Україну до Донецької області (село Скотаринівці біля м.Ловайська). Восени поступив до училища ФЗН (місто Харцизьк), що його закінчив токарем. Восени 1946 р. переїхав з родиною до села Вовчків на Івано-Франківщині. У 1948 р. закінчив Маринопільську зооветеринарну школу; працював зоотехніком. Наступного року помер йому батько.

У 1962 р. закінчив у Станіславові (тепер Івано-Франківськ) середню школу, а у 1974 році - дворічну школу громадських кореспондентів при редакції газети "Прикарпатська правда". Надалі, до відходу на пенсію у 1992 р., працював художником ялинкових прикрас в Івано-Франківському заводі "Полімер". Разом з родиною (дружина, донька, зять, син, внучка) проживає в Івано-Франківську.

Нам Іван Головчак відомий як поет. Перші його вірші ("Пісня трактористки", "На бурякопункті", "Мир перемаже війну" і інші) написані (інакше не могло бути) з позиції тогочасної "радянської дійсності". Вірші друкувалися у 1951-53 рр. в районній газеті та обласній "Прикарпатська правда".

Згодом його поетичні твори й гуморески друкувалися також у газеті "Нафтовик Борислава".

Від 1971 р. вірші І. Головчака часто друкувалися на лемківській сторінці "Нашого Слова" - українського тижневика в Польщі. Кілька поезій надруковано в літературно-науковому додатку "Нашого слова" - "Нашій культурі", як також у додатках "Світанку", "Крилиці", кварталниках "Лемківщина" (США), "Ватра" і "Загорода" (Польща) і інших.

Тематика віршів І. Головчака присвячена різним аспектам людського життя, побутові, щоденній праці. Чимало віршів мають інтимний характер, але немало є й таких (напр. "Монолог Миру"), в яких промовляє бажання перемогти сили зла, дати переможний поштовх силам миру, злагоди між народами в ім'я їх розквіту, добра. В надрукованому розмаїтті є й поезія добрих побажань, які мали б заряджати оптимізмом, енергією для творення добра. Це переважно Новорічні і Святкові побажання на адресу рідному краєві, країнам. Головна їх ідея- відродження Лемківщини.

Ряд творів - це одностроківі поетичні мініатюри, в яких звучать нотки жартів і широкі, необразливої критики. Поетичні твори, які появляються на сторінках кварталника "Ватра" приурочені переважно перебігові щорічного свята "Лемківська Ватра", її учасникам, як також видатним діячам розумової та фізичної праці, автохтонам краю, релігійним та державним святам. Персонажі статей і поезій є щирими симпатиками Об'єднання Лемків Польщі (ОЛП), товариства "Лемківщина" в Україні, Фондації дослідження Лемківщини (ФДЛ) у Львові і інших лемківських організацій та культурних закладів у краю і в світі. У творах оспівуються майбутні світлі Дні Весни, покликані відродити і помножувати національне багатство Карпатського краю, всієї України.

У калейдоскопі усього надрукованого на лемківській сторінці "Нашого слова" захоплюють увагу читача численні гуморески, оповідання, бувальщини, казки, новели, усмішки.

Ювіляр широко пообіцяв, що якщо Господь збереже йому здоров'я, він у вдячність Всевишньому і людям створить ще чимало творів, що оспівуватимуть радість і журбу, успіхи і невдачі і, головним чином, велич людського духу, стремління до Висот Людської Досконалості.

Далі будемо шукати його творів і на сторінках нашої "Ватри"!

Многая Літа, Вам, Поете, і Вашим Рідним!

Про “Ватру” 97” писали...

Як штороку так і тим разом било дост гідні написано в пресі про “Ватру” 97”. Подаю лем уривки з декотрих:

TYGODNIK GORLICKI nr 18 (18.7.97) - “Święto Kultury Łemkowskiej -XV Łemkowska Watra. Zdynia 25-27 lipca 1997 roku”. В тим коротким дописі поміщено скорочену програму “Ватри”97”.

GAZETA KRAKOWSKA nr 171 (26-27.7.1997) - Zapłonął po raz piętnasty Łemkowski ogień”. “Co roku, już od piętnastu lat, w Zdyni w gminie Uście Gorlickie spotykają się Łemkowie. Przyjeżdżają niemal z całego świata, choć kiedyś mieszkali właśnie tutaj... Tegoroczna Watra dla wielu Łemków będzie smutna. Obchodzić będą bowiem 50. rocznicę akcji “Wisła”. Organizatorzy zapewnijają jednak, że wzorem lat ubiegłych, nie zabraknie występów łemkowskich zespołów folklorystycznych i zabaw... Sławomir Wrona”.

DZIENNIK POLSKI nr 173 (26-27.07.1997) - “Pod znakiem trzech rocznic zapłonęła Łemkowska Watra”

(inf. wł.) Wczoraj w Zdyni (województwo nowosądeckie) rozpoczęło się kolejne Święto Kultury Łemkowskiej – XV Łemkowska Watra. W Beskid Niski przybyło kilka tysięcy Łemków z kraju i zagranicy, którzy w większości zamieszkali pod namiotami.

Tegoroczne święto upływa pod znakiem trzech rocznic: 15. już WATRY, 50. rocznicy akcji deportacyjnej “Wisła” i 80. rocznicy powstania pierwszego obozu odosobnienia w Thalerhofie dla Starorusinów.

Wczoraj z Gładyszowa do Zdyni przeszła symboliczna droga krzyżowa, a naukowcy, poeci, artyści i świadkowie sprzed półwiecza opowiadali o genezie i przebiegu akcji “Wisła”.

Dziś i jutro przewidywane są występy zespołów folklorystycznych z Polski, Słowacji i Ukrainy.

(...) Organizatorem imprezy jest Zjednoczenie Łemków przy współpracy Ministerstwa Kultury i wojewody nowosądeckiego. Honorari starosty WATRY pełni sołtys Zdyni Piotr Czuchta (LEŚ).

DZIENNIK POLSKI nr 174 (28.7/1997) - “Deszcz nie zgasił łemkowskich ognisk w Zdyni. WATRA I KRZYŻ”

(INF WŁ) Mimo deszczu w Zdyni przez trzy dni płonęła XV Łemkowska Watra. W tegorocznym święcie wzięło udział ponad 5 tysięcy Łemków. Niektórzy, jak np. Jerzy Kowalczyk (rocznik 1924, od półwiecza na emigracji), przyjechali specjalnie aż z USA czy Kanady. Starosta Watry Piotr Czuchta starał się każdego przybyśa witać osobiście: “Wertajcie domiw! Wertajcie na Watru !”

W cyklu koncertów w leśnym amfiteatrze wystąpiło 30 zespołów z Polski, Słowacji i Ukrainy. Momentem kulminacyjnym było odegranie hejnału Watry przez trębacza z Gorlic Romana Korbiacza i odśpiewanie zainitowanej przez zespół “Łemkowyna” pieśni “Wejrzyj Boże na Łemkowszczyzę”. Długo w noc trwały rozmowy, wspomnienia i wspólne śpiewanie pod namiotami.

W sobotę poświęcono krzyż upamiętniający 50. rocznicę deportacji Łemków w akcji “Wisła” w 1947 r. Wcześniej z Gładyszowa do Zdyni przeszedł marsz pamięci – łemkowska droga krzyżowa. Łemkowie nie zapomnieli złożyć symbolicznych wiązanek kwiatów na mogile swojego “zemlaka” NIKIFORA (dla Łemków: Epifana Drowniaka) w Krynicy oraz przy pomnikach sławnych przodków: Bohdana Ihora Antonycza w Nowicy, Jakowa Dudry w Łosiu, poległych paryzantów i żołnierzy z Łemkowszczyzny walczących we wrześniu 1944 w krwawej bitwie o Przełęcz Dukielską.

(...) Na oficjalnym plakacie tegorocznej Watry, pod wyobrażeniem ogniska i skrzypiec opasanych drutem kolczastym, widniał fragment protokołu nr 3 posiedzenia Biura Politycznego KC PPR z 29 marca 1947 r., polecający “towarzyszom Spychalskiemu i Radkiewiczowi w szybkim tempie przesiedlić Ukraińców i rodziny mieszane na tereny odzyskane, nie tworząc zwartych grup i nie bliżej niż 100 km od granicy.”

Na maszcie łopotały obok siebie dwie flagi: polska i ukraińska.

– Przez 600 lat Polacy i Ukraińcy toczyli między sobą wojny, które przynosiły korzyść akurat innym – powiedział “Dziennikowi” Teopdozj Starak, radca ambasady Ukrainy w RP. – Również dziś niejednen potężny mocodawca marzy o ponownym wykopaniu toporu wojennego pomiędzy naszymi narodami. W kontekście niedawnych zdarzeń (Przemyśl, Lwów) łemkowska Watra ma specjalną rangę w zacieśnianiu współpracy sąsiadów po obu stronach Bugu. Jerzy Leśniak.

GAZETA WYBORCZA nr 174 (28.7.1997)

“Na pamiątkę cierpień Ukraińców”

Pomnik w formie drewnianego wschodniego krzyża wraz z fragmentem torów, upamiętniający 50. rocznicę akcji “Wisła” stanął w miejscu, gdzie co roku odbywa się spotkanie Łemków – tzw. “Watra Łemkowska” – w Zdyni koło Gorlic. Uczestnicy wystosowali apel do Sejmu, w którym domagają się, by “w mądry i odpowiedzialny sposób rozwiązać problem współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat.” PAP. JM

DZIENNIK POLSKI nr 175 (29.7.1997)

“Watra” w deszczu, czyli łemkowski Woodstock”

В тій газеті поміщено обширний репортаж, на цілу сторінку газети.

XV Łemkowskiej Watrze” towarzyszyła, tak jak od lat tradycyjna ulewa i błoto wokół setek kolorowych namiotów – sypialnych i gastronomicznych. Goście, z oficjelami z Warszawy w zmoczonych garniturach brnęli po kostki w kałużach. Zapobiegliwi uczestnicy, jak to na biwaku, chodzili w gumiakach i pelerynach.

Padający bez przerwy deszcz (żelża dopiero w niedzielne popołudnie), nie zdołał jednak zgasić watry – ogniska symbolizującego szczęście rodzinne, połączenie, zjednoczenie, miłość i nadzieję. Starosta Watry, sołtys Zdyni Piotr Czuchta wyliczył, że w tegorocznym święcie wzięło udział ponad pięć tysięcy Łemków. Czuchta miał sporo organizacyjnej roboty: nie zmrużył oka przez 48 godzin.

(...) – **MINUŁO 50 ROKIÓW STRASZNOHO WYHNANIA ...**

tak starsi Łemkowie wspominali deportację tysięcy rodzin w ramach akcji “Wisła” w 1947 roku.

Aleksander Maślej, podkreślając, że akcja wojskowa wymierzona przeciwko UPA dotknęła w istocie (niezgodnie z konwencją haską i genewską) niewinną ludność cywilną, odwołuje się do rezolucji Zjednoczenia Łemków : - Rzeczypospolita powinna uznać za bezprawne to wypędzenie i konfiskatę mienia. W rezolucji skierowanej do Sejmu, uczestnicy “WATRY” postulują, aby “w mądry i odpowiedzialny sposób rozwiązać problem współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat.”

Najnowsza historia Łemków – to lata tragedii, milczenia, półprawd, wrogości po różnych stronach, płynącej ze stereotypów i nacjonalistycznych fobii. Lektura dokumentów zebranych przez historyka Eugeniusza Miśiłę w książce “Repatriacja czy deportacja” jest wielce wymowna. Np. w rodzinie Hładyków

koło historii obróciło się o 360 stopni

- Wyjechałem w wysiedlonymi rodzicami w 1947 r., w brzuchu matki. Wróciłem na ojcowiznę kilka lat temu, dzieci rodziły się w Żorach na Śląsku, jedynie 6-letni Igor przyszedł na świat już w Bielance, w cieniu, powiedzmy, Magury Małastowskiej.

Hładyk opowiada o matce i bracie, którzy odkupili z rąk trzecich swoje rodzinne gospodarstwo. Kładzie na stół kartę przesiedleńczą, pieczęlowicie przechowywany jedyny dokument prawa do ojcowizny: “Hładyk Jan ur. w 1919, wraz z żoną, córką, matką i siostrą pozostawił 7 ha ... Zabiera 1 konia, 2 krowy, 1 swinie łącznie 2 wozy ze sprzętem domowym i rolnym”. Tę wyliczankę wieńczy pieczętka Państwowego Urzędu Repatriacyjnego – Powiatowego Oddziału w Gorlicach.

Teodozjij Starak, radca ambasady Ukrainy w Warszawie, rocznik 1930 powiada, że

“ przeżył w życiu dwa cudy”

pierwszy, gdy powstała “samostijna Ukraina”, drugi – gdy “ pomiędzy Polakami i Ukraińcami zakopano, oby na wieki, topór wojenny”

Starak mówi biegle po polsku, z wdziękiem recytuje Mickiewicza. Urodził się w Sanoku, z wykształcenia jest filologiem- sławistą, absolwentem uniwersytetu we Lwowie. (...) tekst Jerzy Leśniak fot. Jerzy Cebula

NOWINY nr 145 (28.7.1997) “Łemkowskie Święto”

(inf. wł.) XV Święto Kultury Łemkowskiej, nazywane także Łemkowską Watrą obchodzone w Zdyni k. Gorlic. Tegoroczna uroczystość zbiegła się z 50. rocznicą deportacji ludności ukraińskiej w ramach akcji “Wisła”. Uczestnicy Watry wystosowali do Sejmu apel w sprawie akcji, by “w mądry i odpowiedzialny sposób rozwiązać problem współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat”. W apelu zdecydowanie potępiono akcję z 1947 roku.

Do Zdyni, według organizatorów, przyjechało ponad 5 tys. osób z Polski, Ukrainy, Niemiec, Słowacji. W trakcie trzydniowego święta koncertowało kilkanaście zespołów folklorystycznych z Ukrainy i Polski. Wystąpiła m.in. “Łemkownyna” – Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Łemków w Polsce - z koncertem “Wejrzyj Boże na Łemkoszczyznę” i “Studeńka” – folklorystyczno-etnograficzny zespół z Iwano-Frankowska. Mimo ulewnego deszczu odbyły się też konkursy dla dzieci i dorosłych, II Spartakiada Łemkowska, konkurs o tytuł najmilszej dziewczyny, najlepszej gospodyni itp. W sobotę poświęcony został symboliczny krzyż, upamiętniający 50. rocznicę deportacji Łemków. Odbyła się też dyskusja panelowa “Poeci, artyści, uczeni i świadkowie o akcji Wisła”. Pijąc piwo i tańcząc bawili się Łemkowie w miejscu, z którego pochodzą. Tradycyjna watra płonąła przez całą imprezę, zgasła wczoraj wieczorem. (zet)

SUPER NOWOŚCI nr 94 (28.7.1997) – “W 50 rocznicę. Zakończenie XV. Łemkowskiej Watry”

W Zdyni koło Gorlic (woj. nowosądeckie) zakończyło się w niedzielę XV Święto Kultury Łemkowskiej, nazywane Łemkowską Watrą. Tegoroczna Watra zbiegła się z obchodami 50. rocznicy deportacji ludności ukraińskiej w akcji “Wisła”. Uczestnicy Watry wystosowali apel do Sejmu w sprawie akcji “Wisła”, by “w mądry i odpowiedzialny sposób rozwiązać problem współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat...” ...Mimo ulewnego deszczu zebrało się ponad 5 tys. Łemków, by śpiewaniem i słowem dać wyraz swej obecności w miejscu, w którym się urodzili ...” (PAP)

CZAS Krakowski (28.7.1997)

“Kto nie podpisał apelu do Sejmu ? Płonęła łemkowska watra” Wczoraj o godzinie 19.30 zgasła łemkowska watra, która płonąła w Zdyni gm. Uście Gorlickie od piątku. W ciągu trzech dni, mimo deszczu i błota, przez imprezy XV. Święta Kultury Łemkowskiej przewinęło się około 2 tysięcy gości. Oklaskiwano zespoły folklorystyczne, zwycięzców rozlicznych konkursów i zawodów. Najwięcej aut przyjechało do Zdyni z Ukrainy, a byli też Łemkowie z Kanady, Ameryki, Francji, a także z całej Polski.

Tegoroczna “Watra” miała szczególny charakter, zbiegła się bowiem z 50 rocznicą akcji “Wisła”, kiedy to deprotowano Łemków z tradycyjnych sadyb w Beskidzie Niskim i rozproszono po zachodnich województwach powojennej Polski. Dlatego najważniejszym wydarzeniem “Watry” było poświęcenie przez metropolitę unickiego, biskupa Jana Martyniaka z Przemyśla, krzyży św. Andrzeja, głazu i kawałka torów kolejowych upamiętniających tragedię Łemków. Zgromadzeni na “Watrze” działacze łemkowskich i ukraińskich organizacji przyjęli apel do Sejmu RP o rozwiązanie “ w mądry i odpowiedzialny sposób współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat.”

Jest znamienne, że z gości obecnych na “Watrze” pod apelem do Sejmu podpisała się tylko poseł Grażyna Kotowicz (PSL). Od-

mówili podpisu m.in. marszałek sejmiku nowosądeckiego, burmistrz Gorlic i poseł Kazimierz Sas (SLD). HSZ

A P E L osobistości uczestniczących w XV. Święcie Kultury Łemkowskiej Zdynia, 25 - 27. lipca 1997 r.

Jubileuszowa XV. “ŁEMKOWSKA WATRA” zbiega się z 50. rocznicą deportacji ludności ukraińskiej w akcji “Wisła”. Skutki tamtego wypędzenia rzutują na obecne położenie mniejszości ukraińskiej w Polsce oraz na wzajemne stosunki Polaków i Ukraińców.

W przeszłości ludność Łemkowszczyzny żyła w zgodzie i zrozumieniu z Polakami, przy zachowaniu i pełnym poszanowaniu własnej odrębności obu społeczności. Niestety w przeszłości politycy i urzędnicy na swój sposób traktowali problemy mniejszości narodowych.

W rezultacie decyzji politycznej, przy zastosowaniu represji wypędzono autochtonicznych mieszkańców Łemkowszczyzny i innych regionów Polski pld.-wschodniej, niszcząc ich wielowiekowe dziedzictwo materialnej i duchowej kultury.

Przemilczanie i jednostronne ukazywanie tej ciemnej stalinowskiej karty naszej wspólnej przeszłości nie sprzyja przewartościowaniu wzajemnie obciążających stereotypów oraz obustronemu poznawaniu się, zrozumieniu i zbliżaniu. Dlatego też zdecydowanie potępiamy deportację z roku 1947., oddajemy cześć jej ofiarom i wyrażamy współczucie pokrzywdzonym, których należne im ludzkie prawa naruszono.

Niech wymowa tego dramatu nie przestaje przemawiać do ludzkich sumień.

Apelujemy do Sejmu RP aby w ślad za Uchwałą Senatu RP z 03. sierpnia 1990 r. w sprawie akcji “Wisła” w mądry i odpowiedzialny sposób rozwiązał problem współczesnych następstw decyzji politycznych sprzed 50 lat.

GAZETA WYBORCZA w Krakowie nr 177 (31.7.1997) “Wodostock w Zdyni” ŚWIĘTO KULTURY ŁEMKOWSKIEJ. Wytaje w domu.

Co roku na łemkowską Watrę do Zdyni przyjeżdżają Łemkowie z całej Polski. Chcą spotkać się “ze swoimi”. Na Watrze Łemkowie słuchają koncertów, śpiewają, odwiedzają rodzinne strony i tych, którzy wrócili na “ridnu Łemkowynu”. Nie jest to jednak jedyna Watra w Polsce. Podobne, ale mniejsze imprezy odbywają się na Ziemiach Zachodnich – dla Łemków: na miejscach zesłania. To spotkania, na których czują się sobą, mówią “po wojnie”.

“O Boże welykyj, skrypynaszu wiru! Werny Łemkiwszczyznu, zdjysny naszu mriju!” (O wielki Boże, wzmocnij naszą wiarę! Spełnij nasze marzenie – zwróć nam Łemkowszczyznę!). Takim hasłem witała wysiedlonych z tych terenów podczas akcji “Wisła” XV jubileuszowa Watra.

Największa Watra – czyli ognisko – organizowana przez Zjednoczenie Łemków odbywała się z początku w Czarnej, potem w Hańczowej i Bartnem, by na stałe zagościć na niewielkiej pagórkowatej łące w Zdyni. Z czasem ze zwykłego ogniska, przy którym spotykała się niewielka grupa ludzi, Watra zmieniła się w wielkie spotkanie tysięcy Łemków różnych pokoleń. Święto trwa trzy dni.

Wielki piknik

- Co roku sprowadza nas tu potrzeba spotkania, by się usłyszeć, zobaczyć i poczuć wspólnotę – mówi przewodniczący Zjednoczenia Łemków Waclaw Szlanta. – A dla młodego pokolenia Watra ma charakter wychowawczy. Bo najważniejsze to zachować i kontynuować kulturę tego regionu. Na Watrę przyjeżdża też starsze pokolenie Łemków, które pamięta wysiedlenie. Synowie, którzy widzieli jak żołnierze Wojska Polskiego katowali ich ojców koltami karabinów. Pamiętają bydłeczne wagony, które powiozły ich we wrogie środowisko i obce miejsce płaskie jak stół. Dziś żyją z poczuciem krzywdy i narzuconym im piętnem bandyty. Ich cier-

пенія ciągle nie zostały wynagrodzone. Boli ich to, że polskie państwo nie chce im oddać ojcowizny. Tymczasem łemkowskie grunty idą do obcych, na nic petycje i protesty, wysyłane szczególnie masowo zawsze po kolejnej Watrze.

- Naszą ziemię wykupują Polacy – letnicy, hanysy, przyjezdni – mówi Bogdan, który odkupił od polskich właścicieli chałupę swoich rodziców. – A nam każe się cierpliwie czekać na ustawę reparywacyjną.

- Chcemy, żeby nas i nasze prawa szanowano – mówił przewodniczący Zjednoczenia Łemków Waclaw Szlanta, wspominając bezskutecznie wysyłane z Watry apele i podania do władz polskich o zwrot odebranych bezprawnie terenów. – Tylko polski Senat potępił akcję “Wisła”, Sejm nie zdobył się na to do tej pory. Tym bardziej jest nam przykro, że w tak ważny dla nas dzień nie przybył Małgorzata Kmita KR

GAZETA KRAKOWSKA nr 178 (1.8.1997) видрукувала на цілу сторону свого магазину репортаж з “Ватри ’97”, де поміщено 7 фотографій, апель до Сейму РП і вповіді організаторів: А. Масля, П. Чухти, Г. Чергоняка, І. Михалюка, П. Васулі, М. Масля і В. Пенкалі – віята гміни Устя.

Watra to ognisko. Łemkowska Watra to modlitwa, piwo, płacz, taniec, biznes, rozpiętywanie, zabawa do upadłego, wakacje pod namiotem. Ktoś powiedział, że to tylko festyn. Ktoś inny, że żyjące trzy dni w roku państwo Łemków. Każdy, kto tu przyjeżdża szuka czegoś dla siebie. Widać każdy coś znajduje, bo co roku przyjeżdża więcej osób.

(...) Na stoku ustawiono krzyż, w piątek przyniesiony w marszu milczenia z Gładyszowa. Krzyż, fragment torów z obozu w Jaworznie, głaz z legnickiego, mają upamiętniać deportację z 1947 roku. Duchowni poświęcają pamiętki. Starsze kobiety popłakują, żegnają się nabożnie trzy razy. (...) W Gminie Uście Gorlickie co trzeci mieszkaniec przyznaje się do łemkowskich korzeni. Wójt Wojciech Pękala nie zauważył masowego powrotu Łemków w te strony.

- Młodzi z Legnicy, Lubania Śląskiego, Gorzowa wykupują tu ziemię, ale o powrocie chybnie myślą.

Fotografia autora

БЕСІДА Нр 5/38 “25-27 липня в Ждині Об’єднання Лемків організувало ювілейну XV Лемківську Ватру, то значит сему уж од часу переняття ей через того організації. На Ватрі посвячено грекокатолицким духовенством памятковий крест в 50 річницю акції “Вісла”.

TYGODNIK GORLICKI nr 29 (1.8.1997) “XV Święto Kultury Łemkowskiej Łemkowska Watra”.

Pomimo padającego deszczu kolejna, jubileuszowa “Łemkowska Watra” zgromadziła sporą liczbę widzów i uczestników szeregu koncertów. Rozpalenia warty dokonali Piotr Czuchta i Piotr Wasuła, a zebranych powitał Przewodniczący ZG Zjednoczenia Łemków Waclaw Szlanta. W piątkowych koncertach: “Wejrzyj Boże na Łemkowszczyznę”, “Z dziada pradziada”, “Jak nas wypędzali” wystąpiło wiele zespołów z Polski i Ukrainy prezentujących folklor łemkowski.

Na trasie Gładyszów – Zdynia odbył się także pochod skupienia “Pamięci deportowanych”, nawiązujący do wydarzeń będących następstwem “Akcji Wisła”. W sobotę wzięli udział w wotrze Poseł na Sejm RP – Grażyna Kotowicz i Kazimierz Sas, wicewojewoda nowosądecki – Józef Kiełbasa, wójt gminy Uścia Gorlickiego – Wojciech Pękala, przewodniczący Rady Gminy – Józef Radzik, burmistrz Gorlic – Stanisław Szura, z-ca Komendanta Rej. Policji – Eugeniusz Dąbrowski oraz prezesi zarządów spółek izakładów pracy, jak też radni i przedstawiciele wielu organizacji. Obecni byli także przedstawiciele Korpusu Dyplomatycznego Ukrainy oraz działacze łemkowskich stowarzyszeń spoza naszego kraju. Znowu odbyło się szereg występów artystycznych, a w koncercie “W drodze zachód”, obok wielu innych, wzięły udział

zespoły regionalne “Libuszanie” z Libuszy oraz “Beskidy” z Dominikowic.

Odbyło się także uroczyste poświęcenie krzyża upamiętniającego 50 rocznicę deportacji Łemków w akcji “Wisła” w 1947 roku.

W niedzielę prezentowano dalsze bloki koncertowe: “Ojciec nasz”, “Słyszysz bracie mój”, a koncert galowy i zgaszenie watry to końcowe akordy tego święta. Było także szereg konkursów, popisów i zabaw, dyskusja panelowa i wybór “najmilszej dziewczyny XV Watry”.

GAZETA GORLICKA nr 8 (sierpień 1997) “Wisła” ciążyła nad XV Łemkowską Watrą.

Bardzo mocne, za mocne akcenty polityczne na tegorocznej XV Łemkowskiej Watrze. W symbolicznym logo – znaku Watry – w wolnej ojczyźnie ognisko opasane drutem kolczastym wyśpiewanym ze skrzypiec... Krzyż niesiony w marszu milczenia w piątek od Gładyszowa, krzyż w Zdyni poświęcony w sobotę, obok niego fragment toru oznaczającego deportację Łemków w r. 1947 do Jaworzna i dalej. “Wisła” – 50 jej rocznica ciążyła nad tegoroczną Watrą’97. Być może tak mocne, wymowne akcenty są potrzebne, by w końcu rozwiązać problemy ukraińskie. Watra to przede wszystkim festyn, posiadaj; panel kulturalny, folklorystyczny, zabawa, ognisko ciepła, radości, przyjaźni, miłości – starszych i młodzieży: każdemu według wieku i potrzeb. Było około 5 tys. osób, ponad 20 zespołów, odstraszała pogoda. Nie przyjechało wiele osób z terenu Polski zachodniej objętych powodzią – Wrocław, Gorzów, Legnica, Opole, Zielona Góra, Szczecin, gdzie Łemkowie, Ukraińcy zostali przeważnie deportowani w 1947 r.

W sobotę oberwanie chmury nad Zdynią, w niedzielę słońce. Też pewne symbole – przemijania i nadziei załatwienia spraw, które nie mogą się przedłużać w kolejne półwiecze... (e)

ЦЕРКОВНИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР 1998 рік, стор. 276, “Непривітна дощова погода супроводжувала цьогорічну “Лемківську Ватру” протягом всього часу фестивалю. Також і в неділю, 27 липня хмари огорнули гори довкола Ждині, але не перешкодив дощ тим, хто зібрався під церквою, щоб зустріти Високопреосвященішого Владика Кир Адама. Владика згадаючи власні пережиття трагічних рокув перебування на чужині після жорстокої акції “Вісла”, підкреслив, що насамперед відданість святій вірі прабатьків допомогла зберегти власну культуру, мову, тотожність...”

НОВЕ ЖИТТЯ ч. 31-32 (8.8.1997) “Лемківська ватра”

Цьогорічний фестиваль культури русинів-українців Польщі “Лемківська ватра” (Ждиня 25-27 липня) був присвячений 50-літтю насильного переселення лемків з рідних земель. Всі його концерти неслися в цьому дусі. А було їх сім: “Глянь, Боже, на Лемковину”, “З діда-прадіда”, “Як нас виганяли”, “В дорозі на захід”, “Отче наш”, “Чуєш брате мій” та “Гальяконцерт”. Дощова погода ніби підкреслювала брґачність цього ювілею. Ра сцені ждинського амфітеатру протягом трьох днів виступило біля 30 колективів. З них 20 приїхало з України. (...) Підчас фестивалю відбулися і два засідання підготовчого комітету Світового конгресу лемків, що буде проходити 8-10 серпня у Львові. (...) В наступному році потрібно буде більше спростувати цей оригінальний фестиваль на Пряшівщині, який відбувається лише сім кілометрів від державного кордону (парехід Бехерів-Конечча). (-мм-)

Найчастіше про “Лемківську Ватру ’97” писало “Наше Слово”: ч. 16-20.4.97, ч. 18-4.5.97, ч. 22-1.6.97, ч. 25-22.6.97, ч. 26-29.6.97, ч. 31-27.7.97, ч. 32-10.8.97, ч. 33-17.8.97, ч. 40-5.10.97, ч. 45-11.11.97, ч. 46-16.11.97, ч. 47-23.11.97.

Петро Шафран.

Апостольська нунціатура в Польщі
Ватикан, 04 березня 1998
Державний секретаріат
№ 2005/98/RS

Всечесніша Ексцеленційе,

Ви добре розумієте з якою турботою Святий Престіл слідкує за справами Католицької Церкви візантійсько-українського обряду в цій країні. Після краху комунізму також католики цього обряду можуть явно виявляти свою релігійну приналежність. Зі свого боку, Апостольський престіл передбачив адекватну церковну реорганізацію.

Сучасне становище породжує нові проблеми, які мають бути взяті до уваги і розв'язані в душі колегіальності між єпископами-ординаріями цього обряду, Конференцією Єпископату Польщі і Святим Престолом.

Звертаю увагу на пастирську активність у Польщі декількох одружених священників, теоретично інкардинованих до єпархій, що знаходяться на території Республіки Україна.

З доручення Святийшого Отця маю честь передати Вам наступне з проханням зволити повідомити їх ЕКС. Ординаріїв Перемисько-Варшавського і Вроцлавсько-Гданського:

1. Єпископи візантійсько-українського обряду не можуть самі змінювати (існуючої) практики, згідно якої також греко-католицькі священники в Польщі повинні дотримувати дисципліни celibату. Зміна такої постійної традиції не може відбутись без погодження з Єпископською Конференцією Польщі і без отримання потвердження Святого Престолу.

2. Тому одружені священники, котрі в даний час працюють у Польщі, повинні повернутися до єпархій їх походження в Україні.

3. Якщо нема достатньої кількості власних celibатних священників, проблему можна розв'язати зверненням до священників-біритуалістів. Між іншим, ця практика вже діє.

Вдячний в очікуванні цінної співпраці, користуючись нагодою ствердити почуття ...

Кард. А. Содано

1. Дисципліна celibату є історичною традицією Латинської Церкви (синод в Сардинії 343 року). Східна традиція визнає celibат тільки за повнотою священства (єпископством), залишаючи за пресвітером (священником) право вільно обирати свій сімейний чи бкзженний стан (<<муж однієї жони>> згідно апостола Павла).

2. Східні обрядові, дисциплінарні традиції були визнані II Ватиканським Собором гідними поваги. Більше того, там, де в силу різних обставин від них відступили, мають повернутися до своїх стародавніх практик (Декрет про Східні Католицькі Церкви).

3. Розпорядження Державного Секретаріату Ватикану іде всупереч Декрету Собору і тому є точкою зору не Вселенської Церкви, а Державного Секретаріату.

4. Твердження п.1 Інструкції неправильне з історичної точки зору. У Польщі в межах до 1939 року практика celibату в деяких єпархіях існувала, в деяких – ні (наприклад у Львівській архієпархії). До Польщі в сучасних кордонах відійшла частина Перемиської єпархії, в якій celibат практикувався. У п. 1. Інструкції є неправомірне поширення практики однієї єпархії на територію цілої країни з твердженням, що так раніше і було.

5. Інструкція називає celibат греко-католицьких священників у Польщі <<практикою>>, <<постійною традицією>>. Ця традиція сягає часів, коли Перемиська єпархія була частиною Галицької митрополії УГКЦ. Утворена в рамках сучасних кордонів Польщі Перемисько-Варшавська митрополія ще не витворила власного практикулярного права. Тому в її новому статусі її обов'язують канони нового Кодексу для Східних Католицьких Церков. Канон 373 пише: <<Всюди слід високо цінити celibат священнослужителів, вибраний задля Царства небесного і так підходящий для священничого стану, як говорить традиція всієї Церкви; рівнож треба поважати і стан одружених

священнослужителів, освячений протягом віків практикою ранньої Церкви і Східних Церков>>. До речі, цей канон у повноті діє в Україні на території єпархій, де раніше також зобов'язувала практика celibату. Тому видалення з території Польщі одружених священників не за якісь канонічні порушення, а за перебування в законній Тайні Подружжя, є неповагою до їх освяченого віками стану і порушенням II половини кан. 373.

6. Яким чином Єпископська Конференція Латинської Церкви вправі що-небудь вирішувати про внутрішні практики тієї чи іншої Східної Церкви? Тут явно проглядається пост-тридентський синдром про <<prestantia>> (перевагу) латинського обряду. Чи хтось намагався б хоча на момент уявити ситуацію навпаки – наприклад, якісь рішення Синоду УГКЦ в Україні щодо обов'язку бути жонатими для місцевого латинського духовенства? Натомість згода Апостольського Престолу на жонате духовенство в УГКЦ була дана ще 400 років тому при укладенні Берестецької Унії (декрети <<Magnus Dominus>> і <<Decet Romanem Pontificem>>), потверджена на II Ватиканському Соборі і в ККЦ. Стремління до celibату висловлювались більше на рівні місцевих Ординаріїв, а не Апостольського престолу. Скільки ще потрібно потверджень?

7. П. 2 Інструкції носить явно дискримінаційний характер. Щось подібне грозився зробити білоруський президент Лукашенко з католицькими місіонерами, але все-таки не зробив. За рівнем інтелекту адекватним до такого рішення було б вислання з України латинських священників за це, що вони неодружені.

8. Гібридні священники-біритуали є гірким породженням так званої неосунії, яка провадилась на Холмщині і Поліссі під патронатом латинської ієрархії в 30-і роки. Результати – латинізація і полонізація місцевих греко-католиків. В п. 3 заторкується не тільки релігійне, але і національне питання. Церква <<візантійсько-українського обряду>> в Польщі – це українці, священники-біритуалісти – поляки. П. 3 фактично пропонує відіслати душпастирів-українців і тим створити недостачу власних священників. А тоді виникне спровокована п. 3 необхідність звернутись до священників чужих. Цікаво співставити п. 3 Інструкції з першим реченням документу про <<турботу>> Святого Престолу про нашу Церкву.

Висновки:

1. Даний документ створює Апостольській Столиці негативну opiniю в широких колах української громадськості в Україні та діаспорі.

2. Він через стосовні подвійні стандарти до римо- і греко-католиків загострить відносини між ними як в Україні, так і в Польщі.

3. Документ болісно дискредитує ідею об'єднання Церков, зокрема Сходу і Заходу, бо Східні Католицькі Церкви ігноруються саме щодо своїх традицій. Ці традиції притаманні східним незалежно від згоди чи заборони кого-небудь.

4. Документ створює додаткові труднощі для УГКЦ в поясненні політики Ватикану як своїм вірним, так і православним українцям, тобто 50-мільйонному українському народові. Питаннями без відповіді залишаються питання про патріархат Української Церкви, юрисдикції УГКЦ над всіма українцями греко-католиками в місцях їхніх поселень, прозелітизму латинських місіонерів, проблеми Мукачівської єпархії, розмови Ватикану і РПЦ про церковні справи в Україні без українських Церков.

о. протоєрей Мирон БЕНДИК

Передрук за газетою Дрогобицько-Самбірської Єпархії "Жива Вода", з травня 1998

Wacław Lipiński

Nazwy “Ruś” i “Ukraina” i ich znaczenie historyczne

(Artykuł opublikowany był w zbiorze *Z dziejów Ukrainy*, Kraków 1912)

(Ciąg dalszy z poprzedniego numeru)

wstanie i rozwój nazwy “Ukraina” przedstawia się w ten sposób: w XVI wieku była ona nazwą Podnieprza, dawnej ziemi polańskiej, w której tworzy się nowa twórcza siła narodowa - kozaczyzna; w XVII wieku wielkie wojny kozackie o silnym zabarwieniu socjalnym, toczone przy pomocy części szlachty, mieszczaństwa i duchowieństwa o wyzwolenie narodu, rozpowszechniają tę nazwę w narodzie, a szczególnie w jego warstwach ludowych (*dumy* etc.); koniec XVII i XVIII w. jest okresem urabiania się nazwy “Ukraina” jako terminu polityczno-narodowego (Hetmańszczyzna), wreszcie w czasach naszych “Ukraina” staje się wspólną naszą nazwą narodową oznaczającą jedność narodową od rubieży polskich i węgierskich, aż ku pograniczom Donu, staje się zarazem synonimem naszej samodzielności i odrębności narodowej. Po okresie pierwszym naszego istnienia, okresie książęco-drużynnym (ze spadkobiercami: szlachtą ruską i duchowieństwem ruskim, Rzeczypospolitej) o wspólnej nazwie narodowej - Ruś weszliśmy w okres drugi, okres kozacko-ludowy (z jego fazą obecną - współczesnym ukraińskim ruchem demokratyczno-emancypacyjnym) o wspólnej nazwie narodowej - Ukraina. I jeśli, zapożyczwszy obrazu poetycznego u Olizarowskiego *), wyobrazimy sobie naród nasz w formie wiecznie rosnącego, wiecznie rozwijającego się drzewa, to “Rusią” byłaby dziś - zniszczona, zbutwiała w ciągu długiej zimy jego zeszlizocznym powłoką jesienną, a Ukrainą - nowe, świeże wiosenne okrycie, z miąższu, z rdzenia, z soków wewnętrznych drzewa, dla zabezpieczenia dalszego życia (tak samo jak i okrycie poprzednie) wytworzone.

I gdyby rozwój naszego życia polityczno-narodowego odbywał się w warunkach więcej sprzyjających, to z pewnością znikłaby do dziś nasza stara nazwa Ruś, jak pozniłyby nasze dawne nazwy plemienne *Drewlan*, *Polan*, *Dulebów* i pierwotne prowincjonalne nazwy polityczne *Wołynian*, *Bużan*, mieszkańców “grodów czerwieńskich” etc. - jak pozniłyby wreszcie u naszych więcej szczęśliwych sąsiadów ich pierwotne nazwy narodowe *Lachów* i *Moskali* (“ludzi moskiewskich”). Niestety, proces przetwarzania się naszej nazwy narodowej odpowiednio do zmienionych warunków życia narodu, został zagnatwany przez czynniki natury wewnętrznej, a następnie nawet chwilowo przerwany przez czynniki (stokroć niebezpieczniejsze) natury zewnętrznej.

Do kategorii pierwszej (przyczyn wewnętrznych) należą przeżytki dawnej państwowości ruskiej (państwa kijowskiego), które przez szlachtę ruską (“narodu i zakonu ruskiego”) i pod wpływem duchowieństwa weszły do tworzącej się kozaczyzny, wpłynęły na jej ideologię, a także na formy, na nazwy w które treść tej ideologii się przyobkleła. Wpływ jednak tych

przeżytków bynajmniej szkodliwym nie był, przeciwnie okazał się on swego czasu

(w okresie wojen kozackich) czynnikiem zbawiennym, zachowującym ciągłość naszego narodowego i politycznego życia. Taką, na przykład, “arką przymierza między dawnymi a młodszymi laty” stało się Wielkie Księstwo Ruskie z r.1659 (umowa hadziacka) przez kozaczyznę ukraińską stworzone, przez szlachtę ruską i duchowieństwo ruskie usankcjonowane. 3)

Niebezpieczniejszymi - powtarzamy - stały się przyczyny natury zewnętrznej, a były nimi: 1) działanie państwowości polskiej i 2) działanie państwowości moskiewskiej, przetworzonej niebawem w państwowość rosyjską.

W Polsce pojęcie “Rusi”, począwszy od powstania Chmielnickiego uległo kardynalnej zmianie. Przede wszystkim przestało ono obejmować naród białoruski, który wówczas w osobie swej szlachty spolszczył się już zupełnie, a więc w szlacheckiej Rzeczypospolitej przestał być faktycznie narodem; Białoruś jest od tego czasu wyłącznie nazwą prowincji. 4) Nazwa Rusi natomiast w znaczeniu narodowym przenosi się wyłącznie na nasz naród, który wraz z kozaczyzną do nowego życia się zbudził; lecz wobec separatystycznych dążeń kozaczyzny i faktycznego odpadnięcia Zadnieprza nabierała nazwa specyficznego znaczenia.. Rusią mianowicie od czasu powstania Chmielnickiego zaczyna się w Polsce zwać tylko tę część naszego narodu, która wchodzi w skład Rzeczypospolitej, a niebawem nawet ta jego część, która stanowi niejako prowincjonalną odmianę “jedynego” narodu polskiego.

Cdn

Художник Осип Величко: Володар Ростиславич - князь Перемишльсько-Звенигородський /1086-1124/

2) Sama nazwa jako taka, jest znacznie starszą. Spotyka się już w w.XII; o nem ze (Włodzimierzu Hlebowiczu) *Ukraina mnoho postonaa'* (r.1187), itd. Ustala się jednak i rozpowszechnia dla Podnieprza dopiero w w. XVI.

3) W czasach ostatnich podobna próba połączenia dawnych i nowych polityczno-narodowych tradycji objawiła się w chęci stworzenia podwójnej nazwy narodu - Ruś-Ukraina. Jest rzeczą charakterystyczną, że zainicjował tę próbę odległy potomek Wyhowskich, szlachcic z kultury Paulin Świącicki (Pawło Swij - patrz Iwan Franko: *Ukraińsko-ruska literatura*, s.167. Autor zupełnie, wedle nas, mylnie nazywa Świącickiego Polakiem. Był on chyba o tyle Polakiem, o ile Kulisz był Rosjaninem). O racjonalności tej próby niżej.

4) Sama nazwa “Białoruś” występuje bardzo wcześniej; spotyka się już u Janra z Czarnkowa, kronikarza w. XIV. (*Monumenta Poloniae historica*, t. II, s. 719; cyt. u A.Jablonskiego, op. cit., s. 46)

Objaśnienia Redakcji

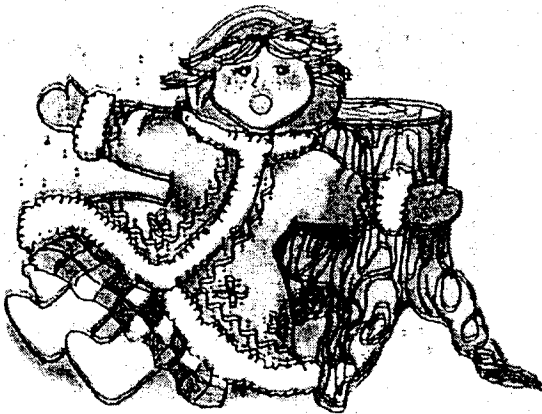
*) Olizarowski Tadeusz August 1811-1879, poeta, uczestnik powstania listopadowego, od 1831 w galicyjskim ruchu spiskowym (1836 więziony), 1836-1848 i od 1852 na emigracji w Paryżu (związany z hotelem Lambert), zaliczony do ukraińskiej szkoły poetów; powieści poet. Bruno Zawierucha wyd. w tomie *Poezje 1836*, liryk “*Woskresenki*” 1846; dramaty hist. *Rognieda*, wyst. 1874, przekłady francusk. dramatów A.Mickiewicza; *Dzieła* t.1-3 1852) -Nowa enc.pow.PWN, t.4 M-P 1996, s.637

ДИТЯЧА СТОРІНКА

Прозивалки

ГАНКА-ДРАНКА КУЧЕРЯВА

Ганка-дранка кучерява
Під решетом ночувала.
Як решето подереться,
Ганка лиха набереться.

ДОНЬКА РЯБА

Донька ряба
Поїхала по дрова,
Зачепилась за пеньок,
Голосила весь деньок.

НАЗАРКО, НАЗАР

Назарко, Назар
Пішов на базар,
Купив поросля,
Воно вирвалося.

А МИКОЛА — СПИНА ГОЛА

А Микола — спина гола,
Не боїться макогона,
Виліз на драбинку,
Забив собі спинку.

Andrzej Ksenicz

Urodzony w Galicji - Bohdan-Ihor Antonycz, czyli uwagi o poetyckich zbliżeniach

(Ciąg dalszy z poprzedniego numeru)

Jest jednak poeta przede wszystkim twórcą przenoszącym do swej poezji motywy i obrazy z otaczającej go rzeczywistości, widzianej często jako gotowy materiał malarski. Antonycz, uczeń gimnazjum sanockiego, tak wspomni później w wierszu Zielona Elegia to miasto:

*Nasza himnaz'ja stojala na schyli maloho uzhir'ja,
zowta doroha wela prosto do riczky unyz.
W oseni deń kuczeriawyj doszczem tut pryjichaw iz hir
ja; wsiudy lezala imla, w wuchach triszczalo, mow chmyz.
(s.86) ¹⁵⁾*

Ale gród ten, z jego znakomitymi humanistycznymi tradycjami, jawi się poecie jako senne żydowskie miasteczko:

*Wulyczka smittiam obrosta, mow mochom, litamy nemyta
skrywlenyj z wiku j bidy - komyn, mow bliacha truby. (s.87)*

Co w innym wierszu zostanie wskazane wprost:

*Łopoczut' zori na topoliach,
i ludy chrestiat'sia z trywohy,
koły nożamy misiac' kolut'
chasydy w czornych synahohach. (s.179)*

Jako twórca formował się Antonycz w środowisku lwowskim, może niezbyt zintegrowanym jeżeli chodzi o sprawy narodowe, co widoczne było szczególnie na styku polsko-ukraińskim; inaczej nieco wyglądało to w przypadku kontaktów polsko-żydowskich i ukraińsko-żydowskich. Nie miejsce tu jednak na rozwijanie tego wątku, zaniedbanego nieco, jak sądzę, choć i tu pojawiają się obecnie nowe głosy na ten temat, nawet tak niezwykle jak wspomnienia Aleksandra Wata. ¹⁶⁾ I tu właśnie postawa Antonycza, na tle życia literackiego Lwowa, wydać się może nieco odosobniona, ale zarazem specyficzna, ponieważ autor ten, będąc - z racji przebytej drogi - przekonany o swej racji inteligentem ukraińskim, spotkał się we Lwowie z chłodnym przyjęciem, ponieważ dla miejscowych był przybyszem z Polski. ¹⁷⁾ Jest bardzo prawdopodobne, że dlatego właśnie z tym większym zainteresowaniem zwrócił się on do tych źródeł i sposobów poetyckiego opisu świata, z których pierwszy symbolizuje wspomniany już Szewczenko, a drugi stanowi wspólny dla nas świat antyczny oraz Europa rozumiana jako pojęcie kulturowe. To stąd zapewne biorą się jego odwoływania do "wiśniowych sadów" autora Kobzarza, a także poezji Rilke'go, Masfielda, Withmena, Verherena czy Lorki oraz tradycji z jakiej oni wyrastają.

Pozostaje zatem zadać narzucające się tu nieodparcie pytanie o stosunek Antonycza do literatury polskiej. Odpowiedź na nie będzie najprostsza, choć bez wątplenia należy stwierdzić, że poeta znał ją bardzo dobrze nie tylko z racji ukończenia polskiego gimnazjum klasycznego, a następnie studiów slawistycznych w Uniwersytecie Lwowskim. Jeden z kolegów gimnazjalnych wspominał po latach, że Antonycz czytał bardzo dużo i korzystał przy tym z bibliotek niektórych nauczycieli. Tenże dodaje również, iż po polsku przeczytał Antonycz-gimnazjalista nie tylko Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, ale też wszystkich laureatów literackiej nagrody Nobla. ¹⁸⁾ Lata te były

dla przyszłego poety nie tyle okresem trudnego wyboru, co raczej próby charakteru, ponieważ nie znał on literackiego języka ukraińskiego, a opowiedzenie się za nim niosło za sobą określone konsekwencje. ¹⁹⁾

Wydaje się, że te właśnie uwarunkowania i doświadczenia poety powodować będą jego niechęć do wikłania się w tematykę zahaczającą wprost o tzw. "stosunki narodowe". Mamy zatem u niego kraj, a raczej miejsce jego urodzenia, tzn. Łemkowszczyznę, wyznaczoną na mapie takimi punktami jak Dukla, Sanok i Gorlice. Szerzej będzie to Lwów, dalej Europa, a potem już tylko Wszechświat "nezbahnennyj w rachunku astronomiów", jak powiada Antonycz w wierszu Meteor. (s 53)

Ale przebywał Antonycz w polskim Lwowie, jak przyjęło

Памятник Б. І. Антоновича в Новиці

się mówić o tym mieście. ²⁰⁾ Rzecz charakterystyczna, że życie i twórczość poety poświadczają, iż zachował on postawę człowieka niejako poza układami, ale świadomego swej roli i miejsca, ponieważ po studiach postanowił on poświęcić się przede wszystkim pracy twórczej, co zapewniało mu jedynie minimalne środki na utrzymanie. Wybrał on tym samym, zapewne świadomie, rolę poety-humanisty przekonanego o swej roli przewodnika nade wszystko w świecie wartości estetycznych. Dlatego, być może, "Miasto Lwa" jawi nam się w tak zatytułowanym zbiorze jako "kubistyczna układanka":

*Czerwoni kuby muriw, koła żowtych płoszcz, kwadraty skwe-
riw.*

Ludyno, dumky cyrkulem widmiruij zori i mista!

*Na bryli bryła, koło w koli, wikna ponad wikna j dweri,
staje na midnych schodach sonce, mow statuja zołota. (.160)*

Lew jest oczywiście u Antonyma symbolem siły, władzy, a czasem wręcz przemocy, który w tej roli pojawia się m.in. w wierszach Znak Lwa (Znak Lewa), Daniel w jaskini Lwów (Danyjil w jami Lewiw), czy Plac aniołów (Płoszcza janholiw). W tak widzianym przez poetę mieście jest wszakże miejsce dla historyka, który:

*(...) koły inkawst czerwonyj rozływaje t'ma,
istoryk z p'jedestału pro mynułe pysze
i husiacze pero maczaje w kałamar. (s.161)*

Ale równocześnie miasto to może ulec apokaliptycznej zagładzie, po której powstanie, by znowu być więzieniem:

*De ne ostawś na kameniu ni kamiń, de zriwniałyś hory,
znow muliari nowu tiurmu budujut' z brył kwitczastych.
Cwite pid szybenyciamy bahriane kwittia mandrahory,
i motuz wiszalnykiw dla żywych prynosyt' szczastia. (s.162)*

Nie jest zatem Lwów miastem wymarzone, miastem szczęśliwym. Poeta nie wyjaśnia dokładnie dlaczego to miejsce nie jest mu bliskie. Rzecz zastanawiająca, że pomija Anto-

nym prawie zupełnym milczeniem w swych wierszach rzeczywistość dnia powszedniego Lwowa, a przecież miasto w tym czasie zdawało się kipieć od różnych wydarzeń.²¹⁾ Ze skąpych, ponieważ niedostępnych dla nas materiałów archiwalnych wynika jednak, że jako mieszkaniec Lwowa żywo się nimi interesował. Potwierdza to również wypowiedź Tadeusza Hollendra, który zauważa, że był on nie tyle człowiekiem z "dobrodusznym i wyrozumiałym uśmiechem", co kimś, kto prezentował jasność i dociekliwość w rozmowach, zaś jego uwagi i oceny były zwykle trafne, a nawet "ostre i zjadliwe"²²⁾. Dodajmy tu tylko tytułem informacji, że Hollender poznał bliżej Antonyma tłumacząc jego wiersze i nawiązując z nim bardzo bezpośredni kontakt.

Przypisy

15. B.-I. Antonym, Poezji, Kyjiv 1989, s.86-87. Kolejne cytaty w tekście wg tego wydania z podaniem strony.
16. Zob. A. Wat, Mój wiek, cz. pierwsza i druga, Warszawa 1990
17. Zob. M. Ilnyckij, op. cit., s. 20-22.
18. Zob. Ibidem, s.16.
19. Zob. Ibidem, s. 20-27. Jednym z przejawów tej sytuacji był też fakt stałej obecności w jego poezji obrazu Łemkowszczyzny.
20. Podobnie zwykło się mówić tylko o kilku miastach, np. Wilnie.
21. Zob. m.in. M. Ilnyckij, op. cit., s. 119-122.
22. Cyt. wg Ibidem, s. 26.

Вшановано співця Лемківщини

На початку березня цього року в районному будинку культури в місті Козова на Тернопільщині відбувся вечір спогадів присвячений 95-ій річниці з дня народження Юліяна Тарновича - Бескида (псевдонім по мамі), українського письменника, публіциста, історика, художника, вихідця з Лемківщини, автора книги "Ілюстрована історія Лемківщини", "Матеріальна історія Лемківщини" і багато других праць і художніх картин з лемківських церков і краєвидів.

На вечір зібралися лемки з Козівського району і з міста Бережани, а також багато переселенців з других регіонів, що жили в Польщі.

З короткою автобіографією ювіляра присутніх ознайомив голова Козівського товариства "Лемківщина" п.Кіляр О.О.. На вечорі виступили голова Бережанського товариства "Лемківщина" п. Ольга Трач, голова Козівської селищної Ради п.Боднарчук І.М., який наголосив, що одна з вулиць Козови, де проживала дружина Юліяна Тарновича - Анна, буде називатися його іменем.

Спогадами про свого батька поділилися його сини Мирон і Олександр, земляки з гірського села Синяви. На вечорі виступив жіночий гурт "Лемкиня" з міста Бережан (до речі, саме з його ініціативи і відбувся згаданий захід) подарував і порадував присутніх цілою вязанкою українських-лемківських пісень і гуморесок. Дзвінком голосочком виконав лемківські пісні Петрусь, син лемків, учень 5-го кл. м. Бережан. Студенти Козівської гімназії виконали ряд віршів і пісень про Лемківщину. Присутні на вечорі мали можливість ознайомитися з деякими матеріалами про письменницьку діяльність Ю.Тарновича, а також з

фотоматеріалами з музею Лемківської спадщини Ю.Тарновича-Бескида в місті Торонто (Канада).

інж.Олександр Тарнович
(Ужгород, березень 1998)

WYRAZY

kwartalnik humanistyczny
pod redakcją Doroty Stasikowskiej-Woźniak

Wśród autorów są między innymi: Grażyna Borkowska, Bożena Budzińska, Urszula Benka, Geza Cshat, Halina Filipowicz, Iza Filipiak, Marta Fox, Inga Iwasiów, Anna Janko, Krystyna Kofta, Urszula Koziół, Hanna Kowalewska, Kassala, Tadeusz Kijonka, Dariusz Tomasz Lebioda, Waldemar Łysiak, Karol Maliszewski, Beata Netz, Tadeusz Olszewski, Urszula Ptak, Ewa Sonnenberg, Maciej Siembieda, Janusz Styczeń, Anna Tatkiewicz, Irena Wyczółkowska w 1996 roku „Wyrazy” zorganizowały sesję „ONE”, w 1997 - konferencję „Pytania o polską tożsamość kulturową” (razem z redakcją „Polityki”); w maju 1998 - spotkanie poświęcone literaturze mniejszości narodowych w Polsce, a na listopad przygotowują sesję „Znowu ONE”; w 1998 roku ukaze się numer w całości poświęcony debiutantom i autorom początkującym;

Adres: 40-096 Katowice, ul.3 maja 7, tel/fax (032)2068271; prenumerata roczna: 16 zł; numer konta: PKO BP II O/K-ce 10202326-270-1; „Wyrazy” można kupić w księgarniach EM-PiK-u w całym kraju.

Степан Семенюк

До церковного питання в Україні

“Київська Русь досягнула високий рівень релігійної культури, яка промінювала до Новгороду, Ростова, Москви...”

(Я.Келлер: “Православ’є”)

Як відомо, в Україні сьогодні діють аж три православні Церкви, які називаються УКРАЇНСЬКИМИ: Українська Православна Церква Київського Патріархату (УПЦ КП), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ) і Українська Православна Церква Московського Патріархату (УПЦ МП). Ця остання свою канонічну підпорядкованість Московському патріархату загалом тепер замовчує і не подає, а пише лише УПЦ. Чи слушно? Розглянемо, як дійшло до постанови цієї тзв “української православної церкви”, її родоводові.

До кінця 1989 року в УРСР діяв тзв. Екзархат Московського патріархату. Був це найбільший під оглядом парафій і монастирів Екзархат в СРСР. Під тиском віруючих в Україні, і не тільки в Україні, Московський Патріархат був примушений піти на уступки, а справді на обман. До “Уставу

е “УПЦ” і додаткових пояснень не треба: для обману людей замінено, а точніше - додано іншу офіційну назву: українська православна Церква.. І стільки, все інше залишилось, як було.

Передбачаючи, що люди зрозуміють всю облудну політику РПЦ, Московський патріархат через деякий час надав своєму Екзархату в Україні - УПЦ тзв. внутрішню автономію. Тодішній екзарх України митр.Філарет з цього приводу на прес-конференції говорив, що “УПЦ” може тепер спілкуватись з зарубіжними православними церквами через Московський патріархат. Це і вся “незалежність” тієї “української” православної Церкви Московського патріархату, яку очолює митр.Володимир Сабодан, українець за походженням.

Щоб краще зрозуміти положення Церкви в Україні, пригадаймо дещо з історії.

Від першої половини XI ст. в Україні була Митрополія Київська і всієї Русі (йдеться про Київську Русь). Її стоїчним містом був КИЇВ, і то незалежно, де в даному часі перебував сам митрополит. В силу політичних (по наїзді монголів в 1240 році) і особистих обставин, митрополити перебували в різних містах - Володимирі, Вільні, Новгородку, Москві...

Київській Митрополії підлягали всі єпархії розсіяні по всій Східній Європі від Любліна до Ростова і Суздаля...

В 1354 році Патріарший Синод (Константинопольський) виразно стверджував, що “...хоч митрополит перебуває в іншому місті, однак його першопрестольним містом є Київ...”.

Те саме писав і імператор Кантакузен

в 1354 році: “...щоб в цілій Русі був один митрополит в Києві...”.

Але Московія все скріплювалась як централізована держава і разом з тим зростали апетити на загарбання і церковного життя, на створення власної Московської церковної інституції. Вже в 1435 році Московський князь домагався від Вселенського патріарха висвячення для Москви свого ставленника еп. Рязанського Йони. В 1459 р. на Московському Синоді було вперше введено назву “Московська Церква”, а в 1461 році введено для московського митрополита титул: Митрополит Московський. Все це діялось без відома і без згоди Східних Православних патріархів. Оголосивши автокефалію Московська Церква не була визнана жодною Православною Церквою аж до 1589 року, тобто - була неканонічною сто сорок років. Але Московська (Російська) Церква існувала сама для себе, висвячувала священників і єпископів,

Ватряне поле і хрест, що його поставили в часі минулорічної XV „Ватри 97”

про управління Російської Православної Церкви” внесено VII розділ: “Положення про екзархати”, яке склав арх. Смоленський і Калінінградський Кіріл. Тоді саме вперше появилась назва “українська православна церква” (УПЦ). В четвертій точці цього “Положеження” сказано:

“Єпархії з з їх благочиннями, парафіями, монастирями, які розташовані на території Української РСР канонічно складають Український Екзархат Московського Патріархату”.

“Українська Православна Церква” - інше офіційне найменування Українського Екзархату Московського Патріархату. Титул екзарха: Митрополит Київський і Галицький, Патріарший Екзарх всієї України”.¹⁾

(Тим, хто не знає, пояснюємо: “екзарх” означає не більше і не менше як “намісник”, в даному випадку - намісник Московського патріарха в Україні.)

Здається, що в цій точці “Положення” сказано все, чим

вибирала і ставила митрополитів, обслуговувала своїх вірних, але для православного світу була не канонічною, бо не визнана іншими Помісними Церквами і Патріархіями.

Щойно в 1589 році Московський уряд за немалі кошти домігся в Олександрійського патріярха а згодом і трьох інших, визнання за Московією право на творення власного Патріярхату. Але Митрополія Київська і всієї Русі і на далі канонічно безпосередньо підлягала Вселенському Константинопольському Патріярхатові.

Тільки в 1686 році вдалося Москві через турецького везира добитися того, що Вселенський патріярх Діонісій видав документ в якому зрікався зверхництва над Київською митрополією на користь Москви. Все це Московський уряд оплатив великими коштами і подарунками турецькому везирові і патріярхові. Та того ж таки року Собор Східних Патріярхів позбавив Діонісія патріяршого титулу, а загарбання Москвою Київської Митрополії визнав с і м о н і є ю, тобто - купівлею, що суперечить канонічному праву. Про це сьогодні ерархи РПЦ МП в Україні не згадують. "Забулися"?

Про неканонічність загарбання Москвою Київської Митрополії в 1686 році, і залежних від неї Митрополій Польщі і Литви, говориться і в Томосі Вселенського Патріярхату від 13.11.1924 року.

З цього короткого викладу виразно випливають висновки:

1. УПЦ МП в Україні є нічим іншим, як тільки Російською православною Церквою в Україні.
2. РПЦ МП є дочерною Церквою Української Церкви - Митрополії Київської, з якої виокремилася неканонічно в половині XV ст.
3. РПЦ МП не може мати жодних претензій, а тим більше канонічного права в справі автокефалії Української

Православної Церкви. Це виключне право і прерогатива самої Української Церкви і Вселенського Патріярхату та Уряду України.

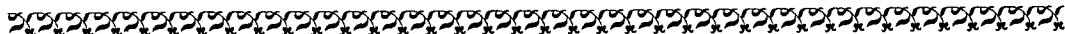
4. РПЦ МП разом з Московським урядом - царським і советським - брала активну участь в ліквідації - загарбанні Української митрополії в XV II ст. і в двадцятих роках XX ст. разом з ППУ в ліквідації Української Автокефальної Церкви, а в 1946 році разом з НКВД в ліквідації Української Греко-Католицької Церкви. Писав про це в 1990 році митр. Філарет в "Православному Віснику".

Очевидно, що в РПЦ МП/УПЦ є чимало вірних і ерархів українців, але це не змінює факту, що "УПЦ" МП є російською церквою в Україні і виконує в Україні волю пославшого її - московську політику. Тарас Шевченко в своєму "Щоденнику" від 7 вересня 1857 року писав: "...головний вузол старої московської внутрішньої політики - православіє..."

І дуже цікавий випадок - сьогодні УПЦ МП, а по суті - Екзархат Московського патріярхату в Україні всемірно підтримують... Комуністична Партія України і Соціалістична Партія України. Парадокс історії, чи закономірна співпраця імперіалістичних сил?

Цій "українській" церкві віддаються в першу чергу храми і інші будівлі. У віданні Московського Патріярхату досі є Київська Печерська Лавра і Почаївська Лавра - наші національні святині.

- 1) Текст "Положення про екзархати подано за "Православним Вісником" ч.4/90 рік
Всі підкреслення мої - С.С.

Для Вшитких Отців, што мають іменини в липні
Антоніна Слота

Ж и ч и н я

Вчас рано пташки співали,
Же Отця іменини, тото добри знали,
Казали мі вершиком жичиня складати,
До кожного слова любов додавти.
Просили-зме Бога, би Вас благословив,
Жеби, хто Вас слухат, душу збавив.
Просили-зме, би ласки на Вас спливали,,
Жеби-сте в житю біди не зазнали.
Просили-зме, аби Вас нич не боліло
І кождий ден зачинав ся мило,
А по тяжким дню радість до сну колисала,
Жеби кожда людина свою вину знала,
Жеби троски поплинули з водом,
І до сто років жили-сте з крас уродом

Петро Львович

Л е м

Загарбала трава
поля роздолі,
і невеличка вона
із зігненим хрестом,
вже вийшла із села
і одинокая стоїть у полі,
Благословляюча рука
в останках золотої рами,
отара з поля овечок
внизу
у панорамі,
у бур'яни ходив
мій тато з букварем,
я руку з лавки піднесу
і запитаю лем.....?

о.митрат Степан Дзюбина

Проповідь виголошена в Явожні 10.5.97 з нагоди 50-ліття акції "Вісла"

(Закінчення)

*О. митрат Степан Дзюбина
/знімок з 1928 р. по висвяченні/*

В тому часі зліквідовано нашу грекокатолицьку Церкву, а рідна церква це душа народу, бо в 1946 р. вивезено до Світського Союзу обидвох наших єпископів з Перемишля, блаженної пам'яті владика Коциловського, який загинув у в'язниці коло Києва, й владика Лакоту, який загинув на Сибірі. Вивезено також майже всіх крилошан грекокатолицької Капітули та інших священників. Жорстоко

замордовано понад 50 наших грекокатолицьких священників з цілими родинами. Зруйновано 346 наших церков, Богу посвячених храмів а деякі збещено, бо пороблено з них кльозети, а 245 перероблено на римокатолицькі костели. Руїновано навіть цвинтарі, щоб затерти слід, що ми там мешкали і що це були наші відвічні рідні землі. Наша рідна грекокатолицька церква через 10 років була в гробі, бо нашим священникам не вільно було відправляти в рідному обряді. Це все роблено тому, щоб ми всякли в польський організм, то значить, щоб ми зовсім винародовилися і перестали існувати в Польщі як українці.

Від 1942 до 1947 року на терені нинішньої Польщі замордовано біля 8 тисяч цілковито невинних і безборонних українців - біля 4.000 на Грубешівщині і біля 4.000 на решті теренів нинішньої Польщі - тільки тому, що вони вродилися українцями. Цивільних осіб поляків загинуло 599 осіб. Так подають на підставі державних документів польські історики Щесьняк і Шота у своїй книзі "Дрога до ніконд" а також польські історики Владислав Гура і Ришард Галяба. Прошу порівняти: поляків загинуло не цілих 600 осіб а українців біля 8.000, отже понад 13 разів більше. А як на що тему загалом говорить?

Крім цивільних безборонних осіб загинуло також багато жовнів Української Повстанської Армії тому, що вона не хотіла допустити до безправної депортації українців з їх рідних земель до Світського Союзу, а також боронила безборонних людей, яких тисячами мордовано. Є певне, що

без тої оборони загинуло би багато більше безборонних людей. Немає докладних даних, скільки їх загинуло, але з цього що знаємо, то напевно багато, бо боротьба була нерівна. Тодішній комуністичний уряд Польщі вислав на знищення Української Повстанської Армії 6 дивізій озброєного по зуби війська, а також границі Польщі обставила світська і чехословацька армія, щоб ніхто не міг переступити границі. Крім війська у ліквідації Української Повстанської Армії брали участь війська КБВ і ВОП а також члени політичних партій, УБ, МО і ОРМО. Розпочалася страшна, нерівна, безпардонна боротьба, в якій загинули з обох сторін невинні люди, але, як мені відомо, Українська Повстанська Армія не мордувала польських священників, не руйнувала польських костелів і цвинтарів і не мордувала тут на терені нинішньої Польщі малих невинних дітей і німечих старців.

Дякувати Всевишньому, що ці страшні події, що їх пережив наш многострадальний український нарід належать вже до історії, бо ми нині живемо в зовсім інших обставинах. Нарешті повстала - можна сказати чудом - наша вільна незалежна вимріяна Україна, якої уряд а також і уряд Польщі роблять все що в їх силі, щоб ці два християнські братні народи жили в згоді і взаємно шанувалися. З тої причини, незалежно від того що колись було, повинні ми використати що сприятливу ситуацію для нашого спільного добра. Розуміється, що за це все, що було невідповідне між тими двома християнськими народами, й одні і другі повинні взаємно себе перепросити, але особисто вважаю, що це не є найважливіше, бо це вже нікому не верне життя. Нині найважливіше є це, щоб мимо цього, що було давніше, ці два християнські народи для власного спільного інтересу жили в згоді і взаємно себе шанували.

В тому шляхотному ділі поєднання велику роль можуть і повинні відіграти священники спільної Христової Церкви, обох обрядів римокатолицького і грекокатолицького а також священники православного віроісповідання, бо цього від них вимагає Ісус Христос, котрий сказав, що найбільша і найважливіша Божа Заповідь це заповідь любови Бога і любови ближнього і що по тому буде можна пізнати, чи хтось є правдивим його учнем, отже правдивим християнином, якщо буде мати любов до свого ближнього.

Ці слова Ісуса Христа треба часто пригадувати вірним, бо на жаль християни дуже часто забувають ці так дуже важні слова Ісуса Христа, а ці Христові слова можуть привести до згоди і взаємного пошанування, що дай Боже, щоб так сталося. Амінь.

Лемківська хроніка

5.5.98 - В Любліні після архієрейської Лівтурґії, яку правив митрополит Іван Мартиняк в сослуженні з люблінським римокатолицьким єпископом-помічником в Академічному костелі КУЛЬ, в аулі університету М.К.Складовської вручали професорові Михайлові Лесіву Ювілейну книгу з нагоди Його 70-ліття. Запрошений був ред. "Ватри" Михайло Ковальський.

8-9.5.98 - В Катовіцах редакція культурного квартальника "ВИРАЗИ" організувала зустріч: "Національні меншини в Польщі 1998 Спільний дім. В меншині. Культура, поезія і проза представників національних меншин у Польщі на порозі нового віку". М.ін зі словом виступали: ред.М.Ковальський і др.В.Мокрий.

10.05.98 В Варшаві відбулося засідання Головної ради ОУП. З нашого боку участь брали А. Маслей і М. Ковальський.

11.5.98 - Члени президії ОЛ та голова оргкомітету ХУІ ЛЕМКІВСЬКОЇ ВАТРИ зустрілися в Ждині на ватрянному полі, щоби розглянути потреби і можливості виконання в тому році заходів і технічних приготувань до ХУІ свята лемківської культури.

13-14.5.98 Вірні грекокатолики прощали сина Лемківщини свого єпископа Теодора Майковича – ординарія Вроцлавсько-Гданської Єпархії. Похоронні богослуження відправляли: Митрополит архієпископ Іван Мартиняк, єпископи з України і інших держав, кількадесятків священників з великим згромадженням вірних. Покійного Єпарха похоронено в Його рідному селі Репеді, на Лемківщині, у родинний гробниці.

16.5.98 - На ватрянному полі в Ждині розпочали роботи пов'язані з тогорічною ЛЕКІВСЬКОЮ ВАТРОЮ. Частинно впорядковано сухі та поламані дерева, виконано план поля, потрібний до внеску о дозвіл і привезено жвір-шутер на доріжку до санітаріятів.

20-24.5.98 - В Празі (Чехія) проходив 43-й Конгрес Федералістичної Унії Європейських Національних Меншин (ФУЄНМ). Провідна тема Конгресу була: Національні меншини і Європейська Спільнота. На Конгресі прийняли Об'єднання лемків на дійсного члена ФУЄНМ (до того часу ОЛ було членом асоційованим; є ще члени кореспонденційні). ОЛ на Конгресі представляли: член Президії ОЛ Богуслав Салей та Святослав Галь.

23.5.98 - В Явожні президенти України Леоніід Кучма і Польщі Александер Квасьневські відкрили пам'ятник в'язням сталінського періоду. В тому, знаному українцям концтаборі в'язнено біля 4 тисячі наших людей, з яких щонайменше 183 померли там. Багато втратили здоров'я і невдовзі померли.

Потрібно було багато довгих старань-заходів громадських організацій, щоб поставити пам'ятник. Мимо того, що воєвідська прокуратура в Катовіцах давно визнала, що в концтаборі в Явожні поповнено злочин

проти людства в розумінні закону то Уряд комбатантів і осіб репресованих не визнає українців - бувших в'язнів Явожна ні комбатантами ні репресованими. Об'єднання лемків представляли секретар Анна Дубец і заступники голови Стефан Гладик і Андрій Сокач.

23-24.5.98 - В Києві проходило засідання Всесвітньої Координаційної Ради. На доручення її члена-представника українців у Польщі Юрія Рейта нашу громаду представляв голова ОЛ Олександр Маслей.

23-24.5.98 В Вільхівці традиційно урочисто відсвятковано кермеш.

28.05.98 О. мітрат Степан Дзюбина в своєму рідному селі Гладішові у церкви "Вознесення Господнього", в котрій перед 60 роками як новопрезвітер відправив першу Службу Божу, тепер возглавляв празнични богослуження і святкував 60-ліття священства, в супроводі місцевого пароха о. Василя Стойки, о. Павла Сивця і римокатолицького пароха Гладішова.

31.5.98 - Голова ОЛ Олександр Маслей та з-к голови Стефан Гладик провели в Варшаві розмову з Міністром охорони навколишнього середовища, натуральних ресурсів і лісництва проф.Яном Шишко. Темою зустрічі було становище міністерства противне поверненню приватним власникам їхніх лісів, забраних державою перед півстоліттям і без відшкодування використовуваних до нині. На 18.6.98 узгіднено зустріч міністра з новосандецьким воеводою а на 19.6.98 о годині 10 в Устю Горлицькому (до 1950 р. - Руському) - зустріч з покривдженими, яким повернення лісів і лісники і міністерство є противні. Причиною такого їх становища, під прикривкою журби за ліси (знищені ними) є заховання своїх штатів. Багато залежить від детермінації, як самих людей так і наших громадських організацій в Польщі і в цілому світі, для яких права людини, в цьому народі, на корінній землі має ще значення.

9.6.98 - У Варшаві проходила організована Сенатом РП і Міністерством скарбу конференція присвячена реприватизації. Представлено на ній проєкт уряду РП дати покривдженням бони реприватизаційні а не звертати майна в натурі. ОЛ рпредставляв з-к голови Стефан Гладик, який обговорив обов'язок держави шанувати права власності громадян та чітко охарактеризував і оцінив результати господарювання підприємства "Lasy Państwowe" та правдиві причини їх спротиву звернути ліси власникам.

13-14.6.98 - В Зиндранові (Кроснянщина) проходили "Русалія" - культурна імпреза, що її організує Музей Лемківської Культури в Зиндранові.

17.6.98 - В Горлицях в галереї БВА відрито виставку графік відомого в Польщі і закордоном мистця Тирса Венгриновича. Виставка триватиме до половини липня.

19-21.6.98 У Свиднику проходило 44. Свято культури РУ Словаччини. Другого дня Свята відбулося підготовлююче засідання Президії Світової федерації українських лемківських об'єднань (СФУЛО). Від ОЛ брали участь: О. Маслей, Б. Салей, П. Шафран і В. Шлянта.

Антоніна Слота

К а р п а т и

Гори наши, гори Карпати,
Як-зме вас мали, били-зме богати.
Гори наши, за вами я плачу,
Довго їх не оддають, надію юж трачу.

Гори, як вас не любити,
Без вас тяжко нам жити.
В горах в хижках жили,
Тераз в віллях, о горах забули.

Робили цілий тижден,
Співали в свята і в неділю,
Мали хижку, а не віллю.
В горах били-зме в себе,
А тераз кожний в нашім життю гребе.

В горах ніхто нас не ганив.
А тераз - не повім, доповіджте сами.
Сусіди виціняють, яку вартіст маме.
Марну - бо свого не маме.

Тераз поляки тактику змінили.
Декотри наши аж ся здивили,
Зачали хвалити нас, гласкати,
А гори і так не хтят оддати.

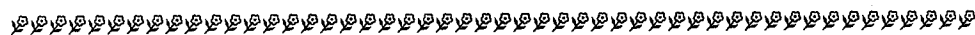
А лемки ся тішат, як їх хвалит.
Брат гуцул і бойко ся жалит,
Бо-зме ся дали пригласкати,
І тото, што наше, жеби не оддати.

Несден вчений забив о народі,
Може зато, же некупаний в нашій воді.
Декотри хваліня волят,
Може ся іщи сусідів боят.

Треба нам бойків, гуцулів препросити,
І, як давно, з нима разом жити.
Препрашам Вас, Сестри і Братя кохани,
Же в світі Ви менше знани.

А преці ж вшитки з-ме терпіли,
Бо-зме на тих землях разом жили.
Поляки часом нас гласкають,
Гір як не оддавали, так не оддають.

Треба би їх да-як змусити,
Вшитким нам кривду направити.
Кривду вельку нам зробили
- Ми ся на захід не просили!

Василь Антонів

Лемківщина зі мною і в мені

(Продовження)

То був вже десь 45-й рік або кінець 44-го. Російська армія зробила наступ, але невеликий, німці відступали. Як відступали, то ми бігали по окопах, дивилися що там є, які патрони.

У неділю зібралися діти, малі і великі, тай пішли до того потоку, що був замінований. А він справді був замінований. І розмінували той потік діти. Міни були поставлені рядочками, ми знаходили той рядочок зверху і вниз по тому рядочку йшли. Видно було таких три штирки від того запальника. Відкручували. Ніхто не зірвався, то чудо було. Розмінували той потік Жодна міна не зірвалася. Мабуть так повинно було бути. Але ж то діти були. Згадую зараз - мені по шкірі мороз йде.

Був ще такий випадок. Ми з татом у неділю погнали самі корови пасти, нам було скучно і ми пішли також у той потік. Я зробив крок і десь сантиметрів за 5 перед моїм черевиком побачив красиву дощечку. Розгорнув землю, то була словацька міна, дере'яна, протипіхотна. Я відкрив її, бо як станеш на ту кришку, то вона придавиться і вибухне. Багато було в мене таких випадків.

45-ий рік пам'ятаю. Мій двоюрідний брат повернувся з російської армії, бо в 44-ому їх примусово брали в російську армію. Тата хотіли взяти, але він працював на залізниці, а такі робітники потрібні були. Його не взяли в

армію а багато людей забрали. З села взяли близько 150 чоловіків і половина не повернулася. Загинули в боях десь на Словащині. Вони були невідготовлені.

Мій брат перед тим був в стрільцях на Закарпатті, коли була проголошена Незалежна Карпатська Україна. Емісари з Закарпаття вербували лемків, і він пішов добровольцем. Йому було тоді 18 років. Чудом урятувався. І от років 5 чи 6 тому хтось з Канади приїхав, хто теж з ним був на Закарпатті. Цей чоловік не знав, що мій двоюрідний брат (Іван Грицько його звали) живий, бо він бачив як після вибуху до будинку увірвалися мадяри і всіх перестріляли. Іван був ранений, але якимсь чином зміг урятуватися, встиг утекти з-під тих руїн. Напівживий добрався на південь, до Румунії. А потім аж в Югославію. Цілий рік там був. Звідти його забрали в російську армію. Вернувся, а друзі думали, що він загинув. Коли зустрілися, не вірили, що він живий. Я пам'ятаю, закінчилась війна. Весна, тепло було, травень. Він повернувся у формі, живий, молодий. То була радість. Але багато не вернулося. Були ранені, каліками залишилися. То був 45-ий. Посіяли люди в той рік і зібрати встигли.

Прийшов 46-й. Знову весна. Наша хата згоріла. Я жив у тітки. А тато з мамою та бабця жили в хаті недалеко від нас. З цієї хати люди переїхали на Схід. Агітували людей, щоб їхали в східні області України. Багато людей їхало аж

на Херсонщину. Ті люди поїхали а хата залишилася, і ми там жили.

Добре пам'ятаю весну 1946 року, квітень. Відсвяткували вже Великдень. То було десь 28-29 квітня. Я сидів на дривитні, так називали те місце, де складали дрова. Мухи вже гули. А муха весною як соловейко сприймається. Приємно, весна, перше сонечко, муха дзичить, тепло. Тато поїхали орати, бо ж весна, сіяти треба. А десь далеко-далеко чути якийсь незрозумілий гул.. Щось наближалось. Дуже швидко, десь за пів години в село віхали танки. Ціла колона танків. Вони всі були російські, але поляки були на тих танках. Ми потім зрозуміли, що там були не тільки поляки, а й росіяни з НКВД. Вони тою колоною через ціле село проїхали. Перший танк зупинився на кінці села. Через ціле село стали, на відстані по 40-50 м. Чому так було, я не

ходили поляки, що кому подобалось, то вони собі забирали. Могли і вдарити. Мого тата вдарили прикладом у спину. Якби я мав чим, то б також його вдарив, як дитина. А тато так стояли спокійно. А що ж могли зробити?

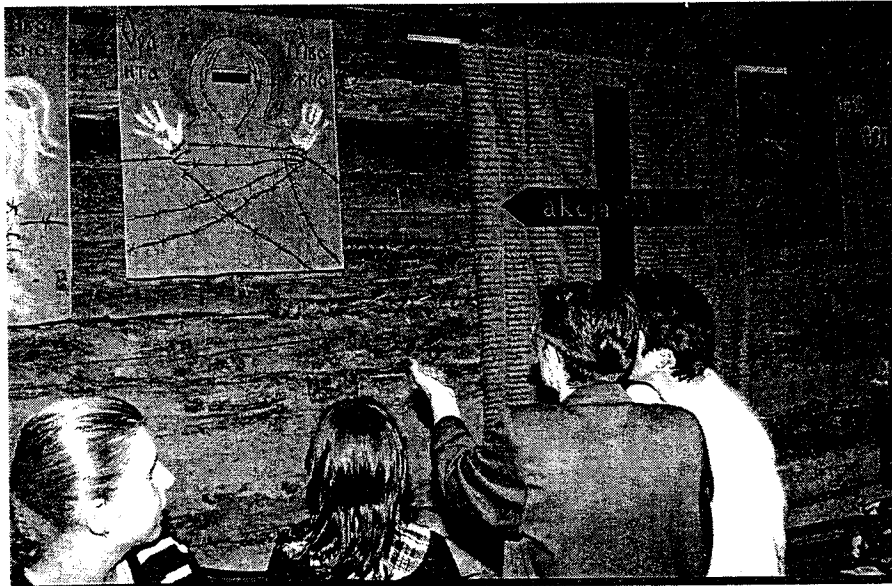
А ранком вже поїхали за село. Подивились, а село то там, то там горіло, горіли хати. Доїхали до сусіднього села, там нас зупинили. Недалеко було ще одне село. Радошиці називалось. І в тому селі також людей не було. Я бачив таку картину: вони шукали солтиса, найшли його і питали - "де люди?" А люди порозбігалися по лісах, поховались. І його допитували, щоб він відповідав. Били його, копали, а потім хотіли затягнути в стайню чи стодолу. Він сильно вперся, і ті не могли його заштовхнути, хоч четверо їх було. Люди підняли страшний крик і вони там його лишили лежати. Це те, що я бачив. А скільки було такого. чого я не бачив! Розказували, що коло цього села хлопця з дівчиною зловили.

Вони до лісу втікали. Але їх вернули. Хлопця хотіли застрелити і він вирвався втікати. Вони хотіли вистрелити, а дівчина у той час ударила по карабину і вибила його. Хлопець втік. То тій дівчині повідрізували молочні залози, познушалися над нею. Вбили її й порізали на шматки. А хлопець залишився жити. Він з нами приїхав, але кажуть, що він так і не женився. То страшне було.

Згадую тепер і думаю: ми жили в селі, і поляки нас не чіпали. Шкіл не закривали, що були на українській мові. У церков ми ходили. Усе те було спровоковано. Їм сказали, натравили, навчили, що і як треба, вони й робили.

Везли нас довго до Загір'я. Це була залізнична станція. Туди вже поїзд доходив, бо до нас не міг дійти. То нас цілий тиждень на возах возили. Досить характерно везли. Вдень ми відпочивали, стояли. А вночі нас

заганяли в річки, там багато річок було. Форсували ті річки, там каміння, то ж гірські ріки. Вози переверталися... Поки то все зберуть. Комуś корови пропали... Дороги йшли через річки, бо мости були позривані. Чому нас не везли вдень? Або хотіли таємно, або щоб мучились більше. А потім поселили нас в товарні вагони. А через декілька днів привезли нас в Підволочиськ на Тернопільщину. У Підволочиську стояли кілька днів. Я не пам'ятаю того міста. Пам'ятаю, як нас привезли в село Качанівку, недалеко Підволочиська. Те село було польське.. Поляки звідти виїхали, було багато вільних хат, і нас поселили в маленьку хатинку. І я пам'ятаю, що вночі бачив небо. Дуже мені було не по собі, бо то була зовсім інша природа. Все довкола було не таке, як у нас на Лемківщині. Ні річечки, ні того простору. Мені, наприклад, дуже дивно видалося, що для того, аби спекти хліба, треба було палити соломкою. Я собі не міг цього уявити, бо ж ми палили дровами, та ще й буковими, гарно горіло і можна було дивитися на вогонь. А то соломи кинув - вона згоріла, знов кинув - то дуже часто треба було кидати. Корову на шнурку пасти, ну чудо! Ну як її на шнурку пасти? Багато було незвичного. Село нібито українське, а поляків було багато. Тут я вже почув і польську мову. Там я не чув польської. Але ми довго в тій Качнівці не затримались, бо мій двоюрідний брат, що був в російській армії на Закарпатті, воював серед повстанців, пішов в сусіднє село Полупанівку, зайшов у сільраду, і там йому дали хату, де жив польський ксьондз. Добра була хата, велика, на дві сім'ї. Там добре нам було. Але багато також дивувало: ні простору такого, щоб побігати, ні скупатись.

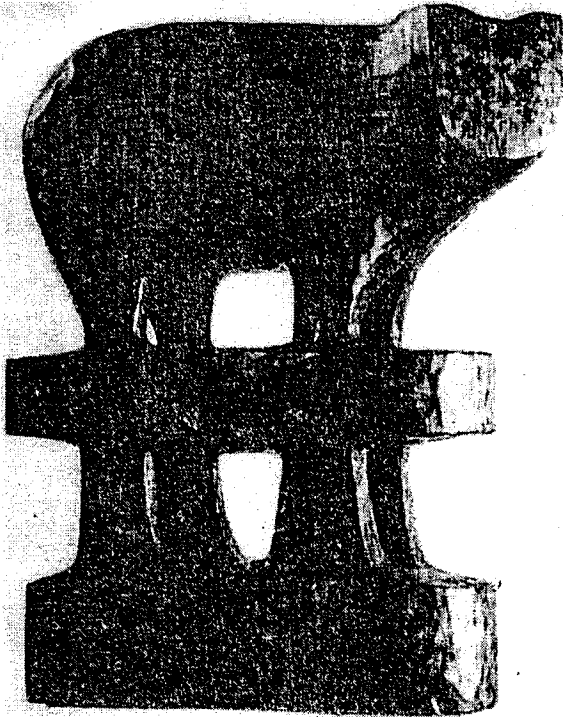

Вистава малюнків у ватрянній хижі

знаю. Може тому, що йшла боротьба з УПА. Але в нашому селі ми особливо не бачили тих хлопців з УПА.

І як в'їхали в село, то заходили в кожну хату. До нас забігли, сказали, що треба збиратися. Протягом години чи півтори треба було все зібрати. То дуже мало часу, а вже пополудні. Мама мені сказали, що треба бігти по тата, бо тато на полі, і щоб до дому їхали, бо ж біда. І я побіг. Так згори треба було бігти вниз. А справа текла річка і стояла хата татового двоюрідного брата. І я побачив, що там вже бігають польські жовніри. Один відійшов і на пліт спер собі рушницю. Я спочатку не зрозумів, що він там робить, але звідти метрів 500 все добре було видно. І ось вибігла дівчинка, я її знав. Вона так само, як я, бігла в поле, бо тато орали. Вона тільки одбігла від хати, пробігла може метрів 100-150, і він вистрілив у неї, в ту дівчинку. Ї бачив той постріл, бачив жовніра. Вона на постріл зупинилась. Стала, спідничку схопила ручками і підсмикнула а обидві ноги стали враз червоні. Вона повернулася назад, зробила кроків 5-6 і впала. Він їй прострелив обидві ноги. Їй було тоді років 7-8. Дівчинка вижила, і ще живе, мабуть. То перше, що я побачив тоді. Я побіг на поле, але тато мій вже переїхали через залізницю. Я його з іншого боку зустрів. Тато приїхали, ми швидко на воза усе поскидали, що можна було: кинули якусь скриню, хліб був спечений. І нас четверо посадили на воза й ми поїхали. Сонечко вже сідало. Попроводили нас до церкви. Коло церкви був великий майдан, усе село тут зігнало.. Вже ніч. Запалили вогні. Чути було повсюди плач. Ми ж могли ночувати вдома, в хатах своїх. На майдані перед церквою стояли вози, поміж них

Ставок був, але маленький і бруднений. Не було, щоб з річки води попити чи з джерела. Правда, була криниця. Свята гора була і криниця на тій горі. Там вода була гарна. Ми жили коло тої криниці, ходили з коромислом по воду. От так ми опинились у Полупанівці. Там вже були і поляки, і українці, досить дружно жили. Я, наприклад, знав, де курка несеться у поляка-сусіди, міг піти собі яйце взяти. Він мені й сам міг принести. Дружно жили. Сади були, не було такого, щоб яблуку не рвати. Ділилися. Вони могли нам принести свіжину, як поросся заколють. Ми святкували з ними польські свята, вони з нами - українські. Не було коло нас сусідів, щоб говорили українською. Ті люди мали українські прізвища, наприклад, Комар. Я думаю, що колись давно їх ополячили, і вони писались тепер поляки. То, мабуть, ті, яких називали латинами. Вони прийняли релігію польську, були римокатолики. Чистих поляків там не було. Там були дві-три сім'ї, які говорили по-польськи,

Г. Пеух: Ловець, дерево, 1963

знали мову, а українською говорили мішано. Ходили до костелу. Ніколи в нас не було конфліктів на національній основі.

У 50-ті роки їх вивезли в Польщу. Але їм давали тиждень. І вони тиждень могли вивозити все і ладувати, як вони казали, вагони. Перевозили так, як треба. А нас за півтора години вивозили, з такими знущаннями, що людей багато загинуло. Я то бачив і пережив, як дитина. То вже бачив звіряче.

Згадую зараз дитинство. Воно таке понівечене. Я втрапив багато. А потім приїхав на Україну, вчив українську мову. Мені хотілося по-українськи говорити. Я шукав людей, які б говорили по-українськи. А коли побачив у Чернівцях дівчину, що ходить в українську школу, то так, як білу ворону чи щось таке рідне, дуже рідкісне. Бо в Чернівцяхбули школи російською мовою. Я стараюся по-українськи відповідати навіть там, де зі мною говорили російською.

...Коли ми приїхали то нам дали землю. У 1949 р організували колгоспи. Хто не записався, то вже не давали корову пасти. А худобу зі собою привезли. Хто мав, то привіз. Це трагедія. Ми приїхали на Україну. Діти працювали, пасли худобу. Було нас четверо, ще бабуся з

нами приїхала. Двоє вже тут народилося. Сім'я велика.

Ходили до школи усі разом. Я ходив у 7-й клас, сестра у 1-й. З нами ніхто не займався. Ми мали свої обов'язки: нарізати патиків, води принести, нарубати дров, уроки вивчити. Це була праця і школа, академія. Нас вчили працювати.

Ми всі маємо вищу освіту. У школі всі вчилися добре.

Середню школу я закінчив у селі Скала в Підволочиському районі, тоді ще був Скалацький район. Середня школа недавно була організована. В нас був третій випуск тої школи. То була незвичайна школа. Було багато молодих вчителів. Тільки закінчили вчитись, і в нас викладали. То були незвичайні вчителі. Я тепер шукаю таких вчителів. Важко знайти. Був у нас диретор Гладкий Володимир Михайлович. Йому було десь 25-26 років. Професором став. Рано помер. Він тільки закінчив університет і викладав українську мову і літературу. Зі мною працював індивідуально, давав мені теми і літературу. І я тиждень сидів, працював над тими темами і він потім мене перевіряв. То був 54-й рік. Я здивувався, коли довідався що він знав німецьку мову так, як українську. Він знав кілька мов, але ніколи не говорив. Нас вчила німецької мови вчителька, яка не знала тої мови. А він знав мову прекрасно, але йому не можна було говорити. Він був, мабуть, на обліку, був як розвідник, або як перекладач, резервіст якийсь. Двоє таких вчителів було серед тих, що нас вчили. І вчителька російської мови Боднар Марія Олександрівна. То для мене святі люди. Вона теж знала німецьку мову прекрасно. Перекладачем працювала до того, а в нас викладала російську. Ми у 5-6 класі читали Герцена і навіть ... "Капітал". Що попаде до рук, те ми й читали. Хотілось читати. Але справа не в тому, що ми читали. Вони вміли нас зацікавити, щоб нам хотілось читати.. Гарно нас вчили. Не примусово. Вікторини нам організували з літературних творів. Пам'ятаю ще такий випадок. Ми випускали стінну газету. Написали заголовки жовто-синми фарбами. Ми не навмисне це зробили. Але прийшов учитель української мови і схопився за голову: "Що ж ви нарobili!" Він нам пояснив. Ми з того часу зрозуміли, що це поганий колір, жовто-синий. І другий раз намалювали газету червоними фарбами. В комсомол нас записували досить цікаво. У нас була семирічна школа, а не було комсомольської організації. А рознарядка була, треба було створити таку організацію. Ми їм підходили по віку: Я, Ромко Хрущ і Задорожній - у комсомол. Чому я про нього згадую? Ми як приїхали, то в селі організували колгоспи. А тут були сліди ОУН, УПА. Ми це відчували. Приходили люди і розповідають, що бачили трьох, чотирьох хлопців молодих вбитих. У комсомол нам не дуже хотілось поступати. Ніхто нас не агітував, роботи такої не проводив. Але ми відчували, що це не дуже добре, що тут є якась конфронтація. І от почали організувати: прийшли участковий і директор школи (тоді вже був інший директор, його прізвище Рибачук). Коли закінчувалися уроки, вони робили перегородки, щоб ми не втели і вони нас в учительську заганяли. Там сидів участковий, клав собі пістолет а нам давали анкету, вже готову, треба було тільки підписати. Ми не хотіли підписувати. А вони казали: "Чого ти не будеш, ти що, бандерівець, чи тато з мамою тобі не дозволяють підписувати?" - "Ні, я не хочу підписувати". Вони нас так кілька тижнів заганяли. Було так, що вони зробили загородку, щоб ми не вийшли. Ми повернули по коридору, забігли в клас, відчинили вікно, вискочили і повтікали. Але потім вони своєю рукою підписали, і вважалось підписано. І треба було їхати в район, затвердити підписи і анкету, щоб вручили в районі квиток комсомольський. А зимою вони нас не могли відвезти, коли приходили, то ми знову втікали. І так до весни це протягли. Так вони і не організували комсомольської організації в семирічній школі.

(Далі буде)

...і стари документи...

Варвара і Яким Пупчики з Гладішова (прадідове п.Анни Буковської з Гневомежа)

Родина Гащаків зі Щавника: Євстахій, його жена Катерина, сестри: Анна, Юлія, Марія, мама Текля з Милянців Гащак-Гопей, хлопці: Стефан (брат) і Михайло (син) на відпусті св.св.Петра і Павла 12.7.1938 в Кринищі

Стоять від лівої: Теодор Костяк зі Злоцького, Михайло Милянч з Кринищі, Іван Милянч зі Щавника на відпусті в Кринищі 12.7.1938

Родина Галушків з Гладішова: Василь, Параска, Михайло, Марія (мама п.Анни Буковської), Мелялія

... і стари документи ...

№ 32 in *Kusanday*

Shkirpan Ivan geboren im Jahre 1866
 in *Wapiennem* politischer Bezirk *Gorlice*
 Land *Galizien* heimatrechtlich in *Wapiennem*
 politischer Bezirk *Gorlice* Land *Galizien*
 hat in *Denk* (im des Krieges) bei dem *20. Infanterie Regiment*
 durch *10* Jahre, *3* Monate, *2* Tage, ferner bei dem *20. Infanterie Regiment*
Infanterie Regiment durch *2* Jahre, *1* Monat, *2* Tage, zuletzt als
Infanterie Regiment *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 als *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 be *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 bei *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 mit *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 Verzeihung ist berechtigt *die Jubiläumsmédaille* zu tragen.
 Nachden der Genannte auch der *Quasiobligat* am *31. Dezember 1908* vollkommen
 genügt hat, wird ihm diese Befunde erteilt.

Kusanday am *31. November 1908*

R. L. Landwehrbefehlshaber:

Shkirpan Ivan geboren im Jahre 1866
 in *Wapiennem* politische Bezirk *Gorlice*
 Land *Galizien* heimatrechtlich in *Wapiennem*
 politische Bezirk *Gorlice* Land *Galizien*
 hat in *Denk* (im des Krieges) bei dem *20. Infanterie Regiment*
 durch *10* Jahre, *3* Monate, *2* Tage, ferner bei dem *20. Infanterie Regiment*
Infanterie Regiment durch *2* Jahre, *1* Monat, *2* Tage, zuletzt als
Infanterie Regiment *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 als *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 be *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 bei *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 mit *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment* *Infanterie Regiment*
 Verzeihung ist berechtigt *die Jubiläumsmédaille* zu tragen.
 Nachden der Genannte auch der *Quasiobligat* am *31. Dezember 1908* vollkommen
 genügt hat, wird ihm diese Befunde erteilt.

3 Nowy Sącz am *31. grudnia 1908*

C. k. Kommandant des Kreises Nowy Sącz:

Jolowicz

"Абшід" ("прошання"), документ, що його видала "царсько-королівська команда округи крайової оборони ("ляндштурма") № 32 в Новім Санчі 31.12. 1908 р. Іванові Шкирпанові уродженому 1866 р. в Вапеннім Горлицького повіту краю Галичина, служив при 20 полку піхоти 10 років і 3 місяці, потім при 16 полку піхоти крайової оборони 2 роки рядовим вірно, хоробро, чесно. Має право носити пропам'ятну ювілейну медаль..."Таки били часи!

OFERTA WYPOCZYNKU LETNIEGO

Przedsiębiorstwo Uzdrawiskowe „UZDROWISKO WYSOWA” - Sanatorium Uzdrawiskowe „BIAWENA” dysponuje 200 miejscami w pokojach 2-osobowych oraz studio 2 +

z pełnym węzłem sanitarnym. Do dyspozycji wczasowiczów są sale telewizyjne, świetlica, kawiarnia z bilardem. Dodatkowo możliwość korzystania z zabiegów.

Położenie w zachodniej części Beskidu Niskiego, w kotlinie rzeki Ropa, na wysokości 550 m n.p.m. stwarza doskonałe warunki do wędrówek i spacerów po oznakowanych szlakach turystycznych.

Cena osobodnia: - kolonie; 4 posiłki dziennie, opieka lekarska, zabiegi np. inhalacje lub wycieczka autokarowa, dwóch opiekunów gratis - 38,00 zł (bez podatku VAT)

- wczasy indywidualne - 42,00 zł + 7 % VAT

- dla grup zorganizowanych - 39,00 zł + 7 % VAT

Istnieje możliwość negocjacji cen.

Rezerwacja telefoniczna -(0-18) 3512311 w. 54 lub 96

fax (0-18) 3512311 w. 182

Adres: 38-316 Wysowa, woj. nowosądeckie

Atrakcje turystyczne:

- turystyka piesza indywidualna i zbiorowa po szlakach o zróżnicowanym stopniu trudności,

- kuracja pitna wodami mineralnymi,

- nauka jazdy konnej (koniki huculskie),

- zwiedzanie zabytków cerkiewnych,

- wycieczki autokarowe: np. na Słowację (przejście graniczne w Koniecznej), po Ziemi Sądeckiej, w Pieniny połączone ze splotem Dunajca,

- ogniska z pieczeniem kielbasek,

- kort tenisowy,

- gabinet odnowy biologicznej (sauna, siłownia, gabinet kosmetyczny, aerobik, masaż suchy klasyczny).

Листи до Редакції

Ватервлієт, 8-го березня 1998

Дорогий Приятелю Михайле!

Витаю з весною і щиро дякую за чудову "Ватру", хоч рідко приходиться, зате гріє мою лемківську душу на чужині. Разом з "Нашим Словом" творите прекрасну рідну музику, котра в великій мірі допомагає тут мені жити і разом з Вами переживати добре і зле. На жаль мало доброго від Вас чути, а так хотілось би почути НОВИНУ, на котру ми всі чекаємо вже довгих 50 років. Чи діждуся її - не знаю - але щиро вірю, що чи скоріше, чи пізніше, котрийсь польський "Дзеннік" проголосить: "Ви вільні від "гріха", ми Вас перепрошуємо за те, що сталось. Хто хоче, може вертати на рідну землю, ми Вам поможемо".

Мрія - скаже слабодух, бо мріїяті кожному вільно про неможливе. Ні! Ми лемки до таких не належимо. То Віра в Божу правду, без якої наше життя не мало б жодної вартости. Ми тільки домагаємося того, що злодій вкрав нам в білий день, а решту най йому Бог простить. Вже довгі роки стукаємо в глухі ворота "власть імущих" і все чуємо за ними той самий глум над нами. Будемо стукаати дальше. Боже прости, Ти же сам сказав, що вони нам ся отворять.

Дорогий Друже! Посилаю три копії старих фотографій, може пригодяться, рівно ж відбитку мойої новельки про весну "Спружина", котру рівночасно посилаю до "Нашого Слова". Буду вдячний, як колись прочитаю її у Вашому журналі.

Щиро поздоровляю Пана Редактора Петра Шафрана з Ганчови і бажаю йому кріпкого здоров'я, щоби ще довгі роки працював для нашого спільного добра. Матеріалів не звертати. Бувайте здорові!

Семан Мадзелян

19.3.98 р.

Вельмишановний Пане Ковальський!

Засилаю Вам щире вітання і здоровлення лемко з Синяви біля Риманова Олександр - син Юліана Тарновича-Бескида.

Ми з Вами, Пане Михайле, зустрічалися у Львові на Конгресі Лемків і від Вас я одержав часопис "Ватра" і відкритки з Лемківської Ватри в Ждині. Час так скоро біжить, бо скоро вже рік буде від того Конгресу, а яюсь там і не було коли щоб поговорити про наші лемківські справи

Як Ви там поживаєте, як Ваше здоров'я, сім'ї, що нового біля Вас? В нас особливих новин немає, крім того, їдуть вибори. Ми потрохи здорові, вже обоє на пенсії пару років, а як живуть тепер пенсіонери у нас, коли немає "власних" доходів, мабуть Вам і там відомо, але яюсь виживаємо. або як у нас говорять пенсішрери: живемо на три "Д" - доживаємо, доношуємо, і доїдаємо". Живемо в Ужгороді, а брат Мирон живе в м.Козова на Тернопільщині, де нас поселили в 45 р. Вже два роки буде на Великдень, як померла наша мама в Козові. З батькової родини вже нікого не залишилося, тільки вже дальші його рідні живуть біля Дрогобича і в Стрию. Тут на Закарпатті жив брат батька Роман - помер вже давно, живе його дочка в м.Берегово, яку я деколи навідую.

На початку березня 1-го числа в неділю був я в брата в Козові, де відбувся гарний вечір в районному будинку культури присвячений 95-ій річній народження Ю.Тарновича-Бескида. Вечір спогадів про нього організувало Козівське і Бережанське "Товариство Лемків". З Бережан жіночий гурт "Лемкиня" виконав цілу вязку українських-лемківських пісень і гуморесок. На другій сторінці подаю допис про цей вечір і як буде така можливість, щоб помістити його в Вашому часописі, буду вдячний.

Пане Михайле! Як можна одержати часопис "Ватра"? Напишіть. З глибокою пошаною до Вас

Олександр Тарнович

Рожнятів, 7.04.98 р.

Шановний Пане Ковальський!

Рада звитати Вас з Св'ятами Великодніми і весною красною!

Щиро зичу журналу нашому "Ватра" цвітіння рясного, адже дає нам цей друкований орган тепло душам нашим, вселяє надію, чарує духовністю, збагачує мудрістю і знанням краю рідного.

Не знаходжу слів і речень, щоб описати Вам радість і стан душі моєї, коли прочитала у ж. "Ватра" "Молитву лемкині". Дуже Вам вдячна за все, а особливо, за приємну інформацію, що є дуже цікавою для нас усіх депортованих українців. Рада буду Вам висилати матеріали для друку, фотографії і творчі доробки. В мене є готова для видання книжка в рукописі "Обереги Бескидів", яку хоче наше товариство "Бескидське земляцтво" видати. Але часи в нас такі складні і так важко, або майже неможливо знайти спонсора - мецената, що покине тільки мріємо про це..

За цим листом висилаю Вам бандероль з першим розділом книги. Буду рада чути Вашу думку і критичні зауваження, а головне, чи зможете Ви друкувати по розділах книгу "Обереги Бескидів" у ж. "Ватра".

Хотіла би при Вашому посередництві виразити щирю подяку п.Стараку за його реакцію на "Молитву лемкині" у Львові на II Всесвітньому Конгресі Лемків.

Я просила би Вас звитати п.Т. Старака зі св'ятами Великодніми від "Бескидського земляцтва" з Івано-Франківщини і передати йому "Молитву лемкині" від усіх Лемків, що депортовані з Карпат.

Буду з нетерпінням чекати Вашої будь-якої інформації про "Обереги Бескидів". На цьому хочу закінчити епістолярні повідомлення. Надіюся на Вашу позитивну реакцію та підтримку. Прийміть моє шанування і тритуляцію.

З повагою до Вас особисто, до редакції ж. "Ватра".

Катерина Русин

На картці, де художньо надрукований текст "Молитви лемкині" пані Катерина написала:

Пану Теодозію Стараку - хоронителю ватри лемківської, Прометею Лемківщини від "Бескидської Берегині" К. Русин.

(та ще великодня карточка):

Христос Воскрес! Веселих та Щасливих Свят! Прийміть від нашої "Бескидського земляцтва" наші вітання і побажання на Великдень, коли кажуть в Бескидах: Смачної солодкої Вам паски, кільце домашньої ковбаски, хрину до шинок і повний кошик писанок!

Від Редакції: Сердечно дякуємо. Нашу великодно "Ватру" ми віддали до друку вже в половині березня і шойно тепер можемо помістити Вашого листа.

Христос Воскрес!

Шановний Пане Ковальський!

Посилаю наступні знімки: мої прадідове..., Гладішів... . Посилаю Вам два віршики, може даколи їх видрукете в "Ватрі"... , той вірш написали мої Тета Меланія Журав Ільків, родом зі села Присліп (Горличчина). Тета проживала в Бразилії, в місті Куритиба. Померла пару років тому. Вірш не був публікований в Польщі... Другий вірш мого няня походить з рочатку 60-тих років, не був друкований, може замістите то в "Ватрі", дост довгий... Бажаю вшиткого доброго, дуже здоровля, най Бог Вам благословит.

Анна Буковська

(Бурштин, 20.5.98)

Шановна Редакції "Ватри"!

Вельмишановний і Високоповажаний Пане Ковальський!

Прийміть щирі вітання з України особисто від мене. Від усього широго серця дякую Вам насамперед за другий номер "Ватри" за 1998 рік, де поміщений мій вірш "Лемківщина".

Тут на Україні я теж друкуюся в районній газеті, але газет з моїми віршами мені не присилають. А Ви щораз мені висилаєте і вже маю ваших три номери за що ще раз сердечно і низько кланяюсь. Цим своїм доброзичливим відношенням зворушуєте мене до глибини душі і серця. Дякую.

Але чим я зможу віддячитися Вам і ... Хіба що буду потроху посилати до Вас свої вірші, доки буду годен писати. Кілька місяців назад я вислав Вам з десяток своїх віршів на лемківську тематику, але чомусь про них не згадуєте.

Сьогодні посилаю Вам два свої вірші присвячені 1100-річчю нашого славного і древнього міста Галича (з дня першої письмової згадки про нього).

Галичина, згідно енциклопедичного словника за 1986 рік -

“історична назва території західноукраїнських і польських земель наприкінці 18 - на початку 20 ст. (тепер Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська області та Белзький, Жешувський, Новосанделський, Перемиський і частина Краківського воєводства ПНР”).

“Галич з 1144 року - столиця галицького князівства, з 1199 р - Галицько-Волинського князівства. В 1241р. був зруйнований ордами Багія”.

Святкування уже розпочалося, але заключні торжества будуть проходити у вересні і жовтні цього року. Для цього створений спеціальний державний Оргкомітет. Зараз продовжується відновлення і реставрація Митрополичих палат, Галичиної могили, будівництво пам'ятника королю Данилові Галицькому.

Що стосується пам'ятки архітектури XII ст. храму св.Пантелеймона, то вона відновлюється в первісному вигляді. Буде також відбудований і Успенський собор у Крилосі, а також проведена велика Міжнародна науково-практична конференція про Галич і значення його, як економічного, політичного і культурного центру на терені Європи в епоху середньовіччя.

На цьому будьте здорові. Зичу щастя, здоров'я Вам і Вашим родинам.

З пошаною і любов'ю до Вас Семен Возняк

А тепер - мої вірші...

П.С. Я це все описую, бо Галич є моїм районним містом і недалеко від мене.

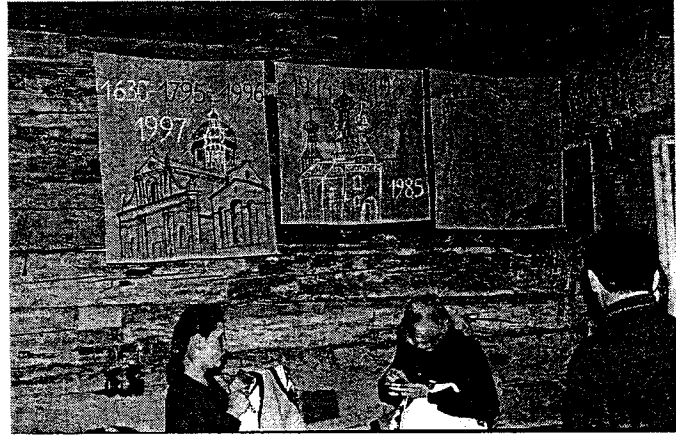
Ватервліт, Н.Й., 25 май 1998

Дорогий Приятелю Михайле і Твоя Родино!

Щиро поздоровляю і дякую за “Ватру” і короткий листок. Досить довго чекав я на великодню “Ватру” з вірою, що Ти таки

не забув про мене. Спізнення не таке вже важне -добри, що я єї вже маю. Давно вже збирався щось для Вашої редакції написати і все “спізнався”. Вкінці написав, але чи воно підходить - не знаю. Даю Вам волю використати то вже по своєму. Буду Вам вдячний як поправите помилки і видрукуєте.

З пошаною Семан Мадзелян

Знищена архітектура церков: колишня катедрa в Перемишлі і церква в Климківці,

Ой на Яна, на Янонька
Горіла нам собітонька
Як горіла, так палала,
Аж ся челяд чудувала
(лемківська пісня)

Собітка

Трудно сьогодні з'ясувати значення того старинного слова, хоч дослідники нашої лемківської культури напевно знають, від чого воно походить. В кожному разі та назва має безпосереднє відношення до велиї (сабату Різдва св.Івана Хрестителя, яке то свято за старим стилем припадало на день 24 червня. Є то в Карпатах найкращий час коротких ночей, zenіту цвітучої природи, яку не вільно було порушити косом аж по тім святі. На полях на той час колосилися вже збіжа і рясив ся найпізнійший овес на Верхах і на Убочах. О самій півночі на св.Яна в недоступних карпатських паріях-дебрах пречудним цвітом на коротко зацвітала папортина-папороть.

В тоту виняткову ніч діялися різні дива- добри і недобри, тяжко зрозумілі для простих людей. Босорки-чарівниці в великій таємниці варили, собітільки знані зілля, або сходилися далеко від села на “тръох копцях” і справляли свій “сабат” у великім гріху.. Старші побожні люди не радили молодежі пізнавати ті нечисті практики, які мали бути причиною всякого зла на землі, а тільки казали їм палити святі огні на вершках високих гір. Ті огні мали цілий рік забезпечувати їх від усього злого.

В наші дні мало вже маємо усних переказів, а тим більше писаних і можемо їх коментувати по своєму, тим більш

що в кожному лемківському селі то саме свято практикувалося по-ріжному під спільним іменем “Собітка”. То свято припадало в Петрівку-піст, коли не належало групою співати, всеж-таки молодим був даний привілей співати пісні призначені на той день.

Наш великий ентузіаст лемківської пісні, Орест Гіжа з Висови (Горличчина) записав в своїм співаніку “Українські народні пісні з Лемківщини” (“Музична Україна”, Київ, 1972) між іншими і собіткові пісні: “Ой на Яна, на Янонька”, “На святого Яна”, “Ішли дівки на собітку”. Той старинний звичай перетривав в Висові до нещасного вигнання 1945-1947 років.

В найбільш західних селах Лемківщини (Грибівщина-Новосанделчина) вже не палили “Собітку” і “святкували” ту ніч по-новому. Тої ночі парубки мали неписане “право” робити всякого роду збитки і ніхто не міг ображуватися. Дуже рідко - але і таке бувало - виносили такому, що твердо спав цілий віз або сані і складали-комплетували на на калениці-гребені даху хижи або стодоли. Нераз застромлювали до комина тяжкий вершок верби чи вільхи і то потім справляло газдови багато клопоту поздіймати.

Раненько на світанку дівчата і молоді невісти ламали галузки ліщини і “маїли” ними свої поля, то значить, до кожної управи, чи луки встромлювали по одній галузці.

Вертали з поля ще перед сходом сонця з наруччями ліщинових галузок, якими приберали вікна і двері своїх хиж а в середині святі ікони на стінах (Білцарева)

Приберали тіж ліщином придорожні хрести і каплички. Може в інших селах мали інакшу традицію на Івана Купала або по-лемківськи “Яна”?

Семан Мадзелян

Графіка Василя Мадзеляна: "Собітка"

Собітка

10/20

10/20 1990

Видає: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków w Polsce, ul. Broniewskiego 9/7, 38-300 Gorlice
Редагусе Колегія: Михайло Ковальський (головний редактор) - ul. Armii Ludowej 16/5, 66-400 Gorzów Wlkp., tel. 095 722 91 16
Петро Шафран, Василь Шлянта, Андрій Сокач
Ломка, технічне оформлення: Agencja Copy Centre, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. 0-18 352-13-36.
Stanowisko Redakcji nie zawsze pokrywa się z poglądami autorów.